

ਡਿਸਟੈਂਸ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

ਕਲਾਸ : ਬੈਚੁਲਰ ਆਫ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਐਂਡ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਸਾਇੰਸ

ਸਮੈਸਟਰ ਦੂਜਾ

ਪੇਪਰ : (BLIS-105) ਨਾਲੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ

ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ : ਕਲਾਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ - ਸੀ.ਸੀ. ਐਂਡ ਡੀ.ਡੀ.ਸੀ

ਮੀਡੀਅਮ : ਪੰਜਾਬੀ

ਯੂਨਿਟ : 2

ਪਾਠ ਨੰ.

- 2.1 ਬੁਨਿਆਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਢਾਂਚਾ
- 2.2 ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਨਾਲ ਵਰਗ ਅੰਕ ਬਣਾਉਣੇ
- 2.3 ਵਰਗ ਅੰਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ
- 2.4 ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪ-ਵੰਡਾਂ (ਪਹਿਲੀ ਸਾਰਣੀ)
- 2.5 ਖੇਤਰ : ਟੇਬਲ 2 ਦੀ ਵਰਤੋਂ
- 2.6 ਟੇਬਲ 3 ਦੀ ਵਰਤੋਂ : ਸਾਹਿਤ ਰੂਪਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਉਪਵੰਡਾਂ
- 2.7 ਟੇਬਲ 4 ਅਤੇ 6 ਦੀ ਵਰਤੋਂ : 400 ਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀਆਂ ਅੱਡ ਅੱਡ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ
- 2.8 ਟੇਬਲ 5 ਦੀ ਵਰਤੋਂ : ਜਾਤੀਗਤ, ਨਸਲੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਰੁੱਪ
- 2.9 ਟੇਬਲ 6 ਦੀ ਵਰਤੋਂ : ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ
- 2.10 ਟੇਬਲ 7 ਦੀ ਵਰਤੋਂ : ਵਿਅਕਤੀ

Department website : www.pbidde.org

ਬੁਨਿਆਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਢਾਂਚਾ (Basic Plan and Structure)

ਡਿਯੂਈ ਡੈਸੀਮਲ ਕਲਾਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ (ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ.) ਇਕ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਵਰਗੀਕਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਜਗਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਵਿਦਿਆ-ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ 9 ਮੁੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਦੀ 9 ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੱਛਮੀ ਸੋਚ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਵੰਡ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਅਮਹਰਸਟ ਕਾਲਜ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਪੁਸਤਕ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਦਿਆ-ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਤਰਤੀਬਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਧਾਤਾਂ (Metals) ਵਿਸ਼ਾ ਪਰਾਭੌਤਿਕੀ, ਧਰਮ, ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ, ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਂ ਭੌਤਿਕ-ਵਿਗਿਆਨ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਕਲਾਵਾਂ ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਵਿਦਿਆ-ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਇਕ ਵਰਗਅੰਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਇਕ ਅਭਿਆਸਾਤਮਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੁੱਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਰਗੀਕਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੇ।

ਮੈਲਵਿਲ ਡਿਯੂਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕੁਝ ਵਰਗੀਕਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਡੈਸੀਮਲ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਵਰਗੀਕਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਜੁਗਤ ਈਜ਼ਾਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੈਲਫਾਂ ਤੇ ਯਾਂਤਰਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਰਤੀਬ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਰਤਮਾਨ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦੇ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਵਿਸ਼ਾ-ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਯੋਗ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਸਨੇ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਸੋਚ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਤੋਲਿਆ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਸਮਕਾਲੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਹਿਮਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਡਿਯੂਈ ਨੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਲੀਅਮ ਟੋਰੀ ਹੈਰਿਸ (William Torrey Hearis) ਦੀ ਸੇਂਟ ਲੂਈਸ ਮਿਸੂਰੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਉਧਾਰ ਲਈ। ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਯੋਜਨਾ ਜੋ ਕੁੱਝ ਵੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਵਿਦਿਅਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਵਰਗੀਕਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੁਗਤਾਂ ਅਤੇ ਸੋਧਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਕਰਕੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਕੇਤਨ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖੋਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਦੀ ਸੰਕੇਤਨ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ; ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਰਗੀਕਰਣ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਢਾਂਚਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਸੰਕੇਤਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਡਿਯੂਈ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਕੇਤਨ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਇਤਨੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰੀ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ।

ਮਹਾਨ ਦਸ਼ਮਲਵ ਵਰਗੀਕਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਮੈਲਵਿਲ ਡਿਯੂਈ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ 10 ਦਸੰਬਰ

1851 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਮ ਮੈਲਿਵਿਲ ਲੂਵੀ ਕੋਸੁਬ ਡਿਊਵੀ ਸੀ। ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਐਡੀਸ਼ਨ ਸੰਨ 1876 ਵਿੱਚ ਛਪਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ “A Classification and Subject Index for Cataloguing and Arranging the Books and pamphlets of a Library” ਸੀ। ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਸੰਸਕਰਣ 1885 ਵਿੱਚ ਛਪਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਿਆ ਦੀ ਕਾਫੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਸੀ। ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਦਾ ਚੌਦਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ 1942 ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਦਾ ਉਨੀਵਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਕਸਟਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਖੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਨ 1979 ਨੂੰ ਛਪਿਆ। ਵੀਹਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ ਡਾ. ਜੋਹਨ ਪੀ. ਕੋਮਾਰੋਮੀ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ 1989 ਨੂੰ ਛਪਿਆ। ਇਹ ਚਾਰ ਖੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਦਾ ਬਾਈਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ 2003 ਵਿੱਚ ਮਿਚੇਲ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਹੇਠ ਛਪਿਆ। ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਦਾ ਤੇਈਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ 2011 ਵਿੱਚ ਛਪ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਉਸ ਨੇ 1 ਤੋਂ 9 ਤੱਕ ਦੇ ਹਿੰਦ-ਅਰਬੀ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਸੰਕੇਤਨ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਹਿੰਦ-ਅਰਬੀ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਸਿਫਰ (0) ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 010 ਬਿਬਲਿਓਗਰਾਫੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਹੋਰ ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਸੰਕਲਪਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 510.7 ਗਣਿਤ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਆਦਿ। ਹਿੰਦ-ਅਰਬੀ ਹਿੰਦਸੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕ੍ਰਮ ਲਈ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਹਿੰਦਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੰਡਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੰਡਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਸੰਕੇਤਨ ਵਿਚ ਦਸਮਲਵ ਬਿੰਦੂ (.) ਦੀ ਹੋਂਦ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਟਿਲਤਾ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦਾ ਨਾਮਕਰਣ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਹਰੇਕ ਵਰਗ ਅੰਕ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪਦਾਂ (digits) ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਸਮਲਵ ਬਿੰਦੂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਕ ਜੁਗਤ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਦਸਮਲਵ ਬਿੰਦੂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਦਸਮਿਕ ਕਸਰ ਜਾਂ ਭਿੰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ ਦਸ ਮੁੱਖ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ 0 ਤੋਂ 9 ਤੱਕ ਸੰਕੇਤਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਦਸ ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ :

- 0.0 ਆਮ ਕਿਰਤਾਂ (Generalities)
- 0.1 ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇ
- 0.2 ਧਰਮ
- 0.3 ਸਮਾਜਕ ਵਿਗਿਆਨ
- 0.4 ਭਾਸ਼ਾ
- 0.5 ਨਿਰੋਲ ਵਿਗਿਆਨ
- 0.6 ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਜਾਂ ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਗਿਆਨ
- 0.7 ਕੌਮਲ ਕਲਾਵਾਂ
- 0.8 ਸਾਹਿਤ
- 0.9 ਭੂਗੋਲ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਵਿਸ਼ੇ

ਪਰੰਤੂ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਸਿਫਰ ਅਤੇ ਦਸਮਲਵ ਬਿੰਦੂ (.) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਹਮੇ ਸ਼ਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਬਜਾਇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਪਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾਟ (.) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗਣਿਤ ਪੱਖੋਂ ਤਿੰਨ ਪਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ (.) ਬਿੰਦੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਦਸਮਿਕ ਕਸਰ (fraction) ਵਿਚਕਾਰ ਕਦੇ ਵੀ ਡਾਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਵਿਚ ਡਾਟ (.) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵਰਗ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਮਨ ਇਸ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਯਾਦ ਰੱਖ ਸਕੇ। ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਅਜਿਹੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ (.) ਦੀ ਹੋਂਦ ਬੁਝਾਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਿਥੇ ਲੱਗੀ ਹੈ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਦੇ ਵਰਗ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਪਦਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਅਰਥਹੀਨ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਰਗ ਅੰਕ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪਦ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਵਾਧੂ ਸਿਫਰਾਂ ਜੋੜਕੇ ਖਾਲੀ ਪਦ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ

ਹਨ। ਗਿਆਨ ਜਗਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ 2 ਵਾਧੂ ਸਿਫਰਾਂ ਜੋੜਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗਣਿਤ ਦੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸ਼ਮਲਵ ਕਸਰ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਿਫਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਫਜ਼ੂਲ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਸੰਕੇਤਨ ਅਤੇ ਵੰਡ (Notation and Division of Main Classes)

ਦਸ ਮੁੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਸੰਕੇਤਨਾਤਮਕ ਨਕਲ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :

000	ਆਮ-ਕਿਰਤਾਂ	(Generalia)
100	ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇ	(Philosophy and related disciplines)
200	ਧਰਮ	(Religion)
300	ਸਮਾਜਕ ਵਿਗਿਆਨ	(Social Sciences)
400	ਭਾਸ਼ਾ	(Language)
500	ਨਿਰੋਲ ਵਿਗਿਆਨ	(Pure Sciences)
600	ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਜਾਂ ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਗਿਆਨ	(Technology or Applied Sciences)
700	ਕੌਮਲ ਕਲਾਵਾਂ	(The Arts)
800	ਸਾਹਿਤ	(Literature, Belles-letters)
900	ਭੂਗੋਲ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਵਿਸ਼ੇ	(General Geography and History and their auxiliaries)

ਮੁੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਬੇਕੋਨੀਅਨ (Baconian) ਅਤੇ ਹੀਗਲੀਅਨ (Hegelian) ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬਣ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਮਿਲਗੋਭਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਆਮ-ਕਿਰਤਾਂ (Generalia) ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਮ-ਕਿਰਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ, ਬਿਬਲਿਓਗ੍ਰਾਫੀ, ਆਮ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਦਿ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਭਿਆਸਾਤਮਕ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਉਦਾਹਰਣ 800 ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕਿ ਕਲਾ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਕ ਭਾਗ ਲਈ ਸਾਰਾ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੇਕੋਨੀਅਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਝਲਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਐਲੀਜ਼ਾਬੈਥਨ ਵਿਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਮਨ ਦੀ ਤਿੰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ - ਯਾਦ-ਸ਼ਕਤੀ, ਕਲਪਨਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਤਰਕ-ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮਿਥਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਭਾਗ - ਇਤਿਹਾਸ, ਕਾਵਿ-ਕਲਾ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ 100 ਤੋਂ 600 ਤੱਕ ਦੇ ਵਰਗ ਤਰਕ, 700 ਅਤੇ 800 ਕਲਾ, ਅਤੇ 900 ਇਤਿਹਾਸ (ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਲੋਕ) ਵਜੋਂ ਤਰਤੀਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਵਰਗਾਂ ਤੇ ਹੀਗਲੀਅਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਹਿਲੀ ਤੱਕਣੀ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਨਕਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਗਿਆਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਯੂਈ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਢਾਂਚਾ ਡਬਲਿਊ ਟੀ. ਹੈਰਿਸ (W.T.Harris) ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦਸ ਮੁੱਖ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦਸ-ਦਸ ਵੰਡਾਂ ਵਿਚ ਤਰਤੀਬਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਦਸ-ਦਸ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਤਰਤੀਬਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਝ ਅਸੀਂ 10 ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇ, 100 ਵੰਡਾਂ ਅਤੇ 1000 ਸੈਕਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਮੁੱਖ ਵਰਗ 600 ਦੀ ਵੰਡਾਂ ਨਿਮਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਖੋ :

600	Technology (Applied Sciences)
610	Medical Sciences
620	Engineering and allied operations
630	Agriculture and related technologies
640	Home economics and family living
650	Management and auxiliary services

- 660 Chemical and related technologies
- 670 Manufactures
- 680 Manufacture for specific uses
- 690 Buildings

90 ਵੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਅੱਗੇ 9 ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। example, 610 Medical sciences, Medicine has been divided as

- 610 Medical Sciences, Medicine
- 611 Human anatomy, cytology, tissues
- 612 Human Physiology
- 613 General and personal hygiene
- 614 Public health and related topics
- 615 Pharmacology the therapeutics
- 616 Diseases
- 617 Surgery and related topics
- 618 Other branches of medicine
- 619 Experimental medicine

ਦਸ਼ਮਲਵ ਪੱਧਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਹਰ ਇਕ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਅੰਕ-4 ਪਦਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ।

- 614.1 Forensic medicine (Medical jurisprudence)
 - .4 Incidence, distribution, control of disease
 - .5 Incidence, distribution, control of specific diseases
 - .6 Disposal of dead

ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ 614 ਅੱਗੇ 9 ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਅੱਗੇ 9 ਉਪ-ਵਰਗ ਹੋਣ। ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਕਤ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਰਗ ਅੰਕ ਲਈ 9 ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ "616 Diseases" ਵਰਗ ਅੰਕ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ।

ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ-ਉਪ-ਉਪ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :

- 614.51 Salmonella, basically, enteric, influenza diseases
 - .52 Eruptive diseases (Exanthemas) and rickettsial diseases
 - .53 Protozoan disease
 - .54 Miscellaneous diseases
 - .55 Parasitic diseases
 - .56 Zoonoses
 - .57 Bacterial and viral diseases
 - .58 Other diseases

ਉਪਵੰਡਾਂ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ 614.51 ਨੂੰ ਅੱਗੇ "614.512 Bacillary disease" ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ "614.5128 Tetanus" ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ "Tetanus" ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਰਗ ਅੰਕ "614.512803" ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਘਟਦੀ ਹੈ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਵਰਗ ਅੰਕ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਕਦਮ ਤੇ 9 ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਆਲੋਚਨਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਲੋਚਕਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨ ਹਰ ਇਕ ਸਟੇਜ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ 9 ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਵੰਡ 9 ਤੋਂ ਘੱਟ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਧ ਵੀ। ਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਿਸੇ ਦਸ਼ਮਿਕ ਜਾਂ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲ ਬੱਧਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਲੋਚਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰੋਰੁਸਟੇਸ (Proerustes) ਨੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸਾਤਮਕ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ 9 ਵੰਡਾਂ ਦੇ ਬੇ-ਲਚਕ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਢਾਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਆਲੋਚਕ ਇਸ ਮੱਤ ਤੇ ਸਹੀ ਵੀ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੀ ਸੰਕੇਤਨ ਸਵਾਮੀ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਪਣੀ ਸਹੂਲਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਜੋਂ ਉਪਜੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਗ ਅੰਕ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਦਸ਼ਮਲਵ ਸੰਕੇਤਨ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਸੌਖੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰਤਾ ਜਾਂ ਸਤਿਕਾਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਸੂ-ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਅਧੀਨ-ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਲੜੀ ਢਾਂਚਾ (Chain Structure)

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਪਦ-ਕ੍ਰਮ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤਰਤੀਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਸੰਕੇਤਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਦੀ ਸੰਕੇਤਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪਦ-ਕ੍ਰਮ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਮਰਜੀ ਸਮਝੋ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵਰਗੀਕਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੇ ਪਦ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਤੋਂ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਅਗਲਾ ਸਟੈਪ ਪਿਛਲੇ ਸਟੈਪ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਅਗਲਾ ਸਟੈਪ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਸਟੈਪ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ :

300	Social sciences
330	Economics
332	Financial economics
332.1	Banks and banking
332.11	Central banks
332.110 952	Central bank of Japan

300 ਤੋਂ 332.110 952 ਤੱਕ ਬਿਆਨੇ ਸੰਕਲਪ ਇਕ ਲੜੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਮਾਤਹਿਤ ਹਨ। ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਵਰਗ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਮਾਤਹਿਤ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਵਰਗ ਸੰਕਲਪ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਤਹਿਤਤਾ ਨੂੰ ਵਰਗ ਅੰਕ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਅੰਕ ਲਗਾ ਕੇ ਵਿਅਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੜੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੁਆਰਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਲਾਭ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਪਦ-ਕ੍ਰਮ ਸੰਕੇਤਨ ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਦ-ਕ੍ਰਮ ਢਾਂਚਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਲੜੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਾਗਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਗਤੀ ਢਾਂਚਾ (Array Structure)

ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਦਰਜੇ ਵਾਲੀਆਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਡ ਅਸਤਿਤਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਤਰਤੀਬ ਨੂੰ ਪੰਗਤੀ ਕ੍ਰਮ ਤਰਤੀਬ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਰਗ, ਵੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਅੱਡ ਅੱਡ ਪੰਗਤੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਗਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ 531.1 ਤੋਂ 531.9 ਤੱਕ ਦੇ ਵਰਗ ਅੰਕ "531 Mechanics" ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਵਾਲੇ ਅੱਡ ਅੱਡ ਇਕੱਲਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਗਿਣਤਮਕ ਪੱਖੋਂ ਇਕੋ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਵਾਲੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਰਗ ਅੰਕ ਇਕ ਪੰਗਤੀ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੰਸਾਵਲੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜੇਕਰ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁੱਤਰ ਇਕੋ ਹੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦੀ ਪੰਗਤੀ

ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬੰਸਾਵਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰਣੀਆਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲੜੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਗਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰਣੀਆਂ ਦੇ ਪਾਸੜ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਬਣਤਰ (Pattern in DDC Structure)

ਜੇਕਰ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਆਏ ਅਸਤਿੱਤਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਅਸਤਿੱਤਵ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਵਧੇਰੇ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਲਾਂਤਰ ਵਿਚ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਚੋਂ ਇਸਦੀ ਬਣਤਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪੰਗਤੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਉਪ-ਵੰਡ ਵਜੋਂ ਉਪਜੇ ਅਸਤਿੱਤਵ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਵਿਚ “ਆਮ ਕਿਰਤਾਂ” ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਟਾਪਿਕ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਵਿਸ਼ੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਸੰਕੇਤਨ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਲਈ ਖਾਲੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੰਝ "9 Others" ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸਤਿਕਾਰੀ ਜੁਗਤ (Hospitality Device) ਹੈ। ਗਿਆਨ ਜੁਗਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵੰਡ ਵਜੋਂ ਉਪਜੀ 10 ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਪਹਿਲੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ 000 ਆਮ ਕਿਰਤਾਂ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ 900 ਇਤਿਹਾਸ, ਭੂਗੋਲ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੰਗਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਹ ਜੁਗਤ, ਹਰ ਇਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਾ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਪੰਗਤੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਮਝਣ ਲਈ “320 ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ” ਵਰਗ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। 320 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵੰਡ ਉਪਰੰਤ 320.0 ਤੋਂ 320.9 ਤੱਕ ਦੇ ਦਸ ਉਪਵਰਗਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੰਗਤੀ ਦਾ 320.0 ਅੰਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ “ਆਮ ਕਿਰਤਾਂ” ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅੰਤਿਮ 320.9 ਅੰਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦੇ ਇਕੱਲ ਉੱਚਾ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਇਕੱਲ ਵਿਅਕਤਿੱਤਵ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤੱਥ “630 ਖੇਤੀਬਾੜੀ” ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਤੋਂ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ 631 ਅਤੇ 632 ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ 633-635 ਤੱਕ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿੱਤਵ ਪਹਿਲੂ ਭਾਵ ਉਪਜ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਬਣਤਰ 540 ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ 580 ਬਨਸਪਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਬਣਤਰ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਤਿਕਾਰਤਾ (Hospitality)

ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਸਤਿਕਾਰਤਾ ਤੋਂ ਭਾਵ, ਇਸਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਉਪਲਬਧ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਾਂਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਹੀ, ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂ ਥਾਂ ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਚਿਰਸਥਾਈ ਹੋਣਾ ਉਸ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰੀ ਜੁਗਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਮਾਨ ਅਨੁਪਾਤੀ ਹੈ।

ਪਦ-ਕ੍ਰਮ ਸੰਕੇਤਨ ਦਿੱਤੀ ਥਾਂ ਤੇ ਅਸੀਮਤ ਸਤਿਕਾਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਵਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਵਿਸ਼ਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਉਪਲਬਧ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਲੜੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਪਦ ਜੋੜ ਕੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਚਕੀਲੀ ਰੱਸੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਕਾਰਤਾ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਨੂੰ ਛੋਟੀ, ਮੰਝਲੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਯੋਗ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਦੀ ਦਸ਼ਮਲਵ ਕਸਰ ਵਾਲੀ ਸ਼ੁੱਧ ਸੰਕੇਤਨ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਾਰਨ, ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸੰਮਿਲਿਤ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਵਰਗਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸੂ-ਵਰਗ ਜੋੜਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ “510 ਗਣਿਤ” ਹੈ ਅਤੇ 520 ਖਗੋਲ ਵਿਦਿਆ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਿਸੇ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਨਵੀਂ ਕਲਾਸ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਕ ਢੰਗ ਹੈ, ਕਿ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਖਾਲੀ ਸੰਕੇਤਨ ਅੰਕ ਛੱਡੇ ਜਾਣ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ 511-519 ਵਰਗ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ 517 ਅਤੇ 518 ਭਵਿੱਖਤ ਵਾਧੇ

ਲਈ ਖਾਲੀ ਛੱਡੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਗਣਿਤ ਦੀ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਥਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗੀ।

ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤੀਜੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਾਰਣੀ (ਤੀਜੀ ਸਾਰਣੀ) ਵਿਚ 86 ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਕੇਤਨ ਨੂੰ ਵਰਗਕਾਰ ਬ੍ਰੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਪੱਧਰ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਛੱਡੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਛੱਡਣਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਹ ਕਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਦਿਨ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਪਰ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇ ਤਾਂ ਬਣਨੇ ਨਹੀਂ ਰੁਕ ਸਕਦੇ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਵਰਗ ਅੰਕ ਦੇਣੇ ਮੁਨਕਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। 600 ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਭਿਆਸਾਤਮਕ (Applied) ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਦੂਬੜੇ ਵਾਂਗ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 600 ਦੀ ਲੜੀਆਂ ਵੀ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਲੰਮੀਆਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਨਵੇਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਦਾ ਇਕ ਦੂਜਾ ਢੰਗ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨੇਤਲੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ 21ਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿਚ 350-354 ਲੋਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ 560-590 ਜੀਵ-ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੀ ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਸਵਾ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਬਦਲਾਵ ਆਏ ਹਨ; ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਸੂਚਨਾ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਵਿਕਾਸਾਤਮਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀਅਨਸ਼ਿਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ।

ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ :

1. Dewey Decimal Classification and Relative Index. Volume I : Introduction. Latest ed. NY. USA
2. Comaromi, John P and Satija, (MP) : Brevity of Notation in Dewey Decimal Classification. New Delhi Metropolitan, 1983.
3. Satija (MP) and Comaromi (JP) : Introduction to the Practice of Dewey Decimal Classification. Sterling Pub, 1987.
4. ਸਤੀਜਾ, ਐਮ ਪੀ : ਡਿਊਵੀ ਦਸ਼ਮਲਵ ਵਰਗੀਕਰਣ : ਅਮਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਦਾਨ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 2011

ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਨਾਲ ਵਰਗ ਅੰਕ ਬਣਾਉਣੇ (How to Assign Class Numbers in DDC)

ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਕੰਮ ਦੋ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮਝਣ ਲਈ ਬੌਧਿਕ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਸੰਕੇਤਨ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਨਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਡਾਕਟਰੀ ਰੋਗ-ਨਿਦਾਨ ਅਤੇ ਨੁਸਖੇ (Prescription) ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਬੌਧਿਕ ਕੰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੀ ਕਾਰਨ ਦੋਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਲੇਖ ਦਾ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਤਿਲਕਵੀਂ ਕਲਾ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਆਖਣਾ ਬੜਬੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਅੰਤਰਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੀ ਛੂਹ ਨਾਲ ਹੀ ਪੂਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ੌਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਰਗਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਗਿਆਤਾ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਅਰਸਤੂ, ਪਾਈਥਾਗੋਰਸ, ਫਰਾਂਸਿਸ ਬੇਕਨ, ਨਿਓਨਾਡੋਦ-ਵਿੰਸੀ, ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਫ੍ਰੈਂਕਲਿਨ, ਹਰਬਰਟ ਸਪੈਂਸਰ, ਬਰਟਰਾਂਡ ਰੱਸਲ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਵਰਗੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਮੀਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਆਮ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਵਰਗਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਹੀ ਵਿਸ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਜਿਹੇ ਬੌਧਿਕ ਕੰਮ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਪਰ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਰਗ ਅੰਕ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਬੇਕਨ ਜਾਂ ਰੱਸਲ ਵਰਗੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਆਮ ਲਾਇਬਰੇਰੀਅਨ ਇਹ ਕੰਮ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾਂਸ਼ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਬੌਧਿਕ ਕੰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭ ਕੇ ਵਰਗ ਅੰਕ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਮਸ਼ੀਨੀ ਕੰਮ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ (Subject Analysis)

ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਲੇਖ ਦਾ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ਾ ਉਸਦੇ ਸਿਰਲੇਖ, ਉਪ-ਸਿਰਲੇਖ, ਭੂਮਿਕਾ, ਤਤਕਰਾ ਅਤੇ ਪਾਠ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ, ਵਿਸ਼ਾ ਅਨੁਕ੍ਰਮਣਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉੱਧਰਿਤ (Citation) ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਹਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੁਰਾਗ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਰਗਕਾਰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਕੁਝ ਸੰਦਰਭ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਉੱਦਮ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾ ਜਾਣਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਤਾਂ ਵਰਗਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਰਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਵਿਚਾਰਿਆ ਇਹ ਕੰਮ ਗਿਆਨ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਸਾਧਾਰਣ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਔਖਾ ਕੰਮ ਸੰਯੁਕਤ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਡਬਲਿਊ.ਐਸ.ਮੈਰਿਲ ਦੀ ਮਾਰਕੇ ਦੀ ਪੁਸਤਕ “ਕੋਡ ਫਾਰ ਕਲਾਸੀਫਾਇਰਜ਼ : ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਜ਼ ਗਵਰਨਿੰਗ ਦੀ ਕਨਸਿਸਟੈਂਟ ਪਲੇਸਿੰਗ ਆਫ ਬੁਕਸ ਇਨ ਏ ਸਿਸਟਮ ਆਫ ਕਲਾਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ. ਸ਼ਿਕਾਗੋ : ਏ .ਐਲ.ਏ., 1969, 184 ਪੰਨੇ”, ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਨਿਰੋਲ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਹੈ।

ਲਾਇਬਰੇਰੀਅਨ ਗਿਆਨ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੁਸਤਕ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਨੇੜਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੁਸਤਕ ਵਰਗੀਕਰਣ ਲਈ ਗਿਆਨ ਦਾ ਢਾਂਚਾ, ਇਸਦੀਆਂ ਉਪ ਵੰਡਾਂ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗੀਕਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਵਧੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜਾਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਉਸ ਲਈ ਵਰਗੀਕਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਬੂਤਰ-ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਫਿੱਟ ਕਰਨਾ, ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋੜਨ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਵਰਗਕਾਰ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਵਿਚੋਲਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਅੰਕ ਲੱਭ ਕੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਰਗ ਅੰਕ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰੰਗਾਨਾਥਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਵਰਗੀਕਰਣ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਰਗਕਾਰ ਦਾ ਹੁਨਰ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ

ਵਿਸ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਰਗਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਲੇਖਕ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵਰਗੀਕਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਪਰਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਵੋ - ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ, ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਸਿਧਾਂਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਜਾਂ ਖੋਜ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰਲੇਖ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼, ਰਸਾਲਾ ਜਾਂ ਡਾਟਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉੱਪਰ ਬਿਆਨੇ ਪੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਂਤਰਿਕ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਤਰਤੀਬ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਲੇਖ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ, ਮਾਈਕਰੋਫਿਲਮ, ਮਾਈਕਰੋਫਿਸ਼, ਵੀਡੀਓ ਕੈਸਟ, ਫਿਲਮ, ਫੋਨਰਿਕਾਰਡ, ਸੀ.ਡੀ. ਰੋਮ ਜਾਂ ਮਲਟੀ ਮੀਡੀਆ ਵਸਤੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਰਗਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਲੇਖ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅੱਡ ਅੱਡ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਛਾਂਟਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਦਸ਼ਮਲਵ ਸੰਕੇਤਨ ਵਾਲਾ ਕੋਡ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਕੋਡ ਅੰਕ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਫੇਰ ਇਸਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਦਸ਼ਮਲਵ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਅੰਕ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਦਸ਼ਮਲਵ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਦੀ ਢਾਂਚਾਗਤ ਪੌੜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਢੰਗ ਅਨੁਕ੍ਰਮਣਿਕਾ (Index) ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਢੁਕਵੇਂ ਵਰਗ ਅੰਕ ਤੱਕ ਪੁੱਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਢੰਗ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸਾਪੇਖ ਅਨੁਕ੍ਰਮਣਿਕਾ (Relative Index) ਵਾਲੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਜੋਂ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਤਾ ਵਿਸ਼ਾ ਪਹਿਲੀ, ਦੂਜੀ ਜਾਂ ਤੀਜੀ ਵੰਡ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਕਾਰਜ-ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ 100 ਵਰਗ ਅੰਕ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈਣੇ ਕਾਫੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ ਪੰਨੇ ਪਰਤਾਉਣ ਵਿਚ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਤੀਜੀ ਵੰਡ ਦੇ 1000 ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵੀ ਉਂਗਲੀਆਂ ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵੰਡ ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 10 ਅਤੇ 100 ਵਰਗ ਅੰਕ ਵੇਖਿਆਂ ਬਗੈਰ ਹੀ ਤੀਜੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਮੰਨ ਲਵੋ ਵਿਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ 370 ਹਿੱਸੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਚਕਿਤਸਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ 610 ਅੰਕ ਤੇ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ 100 ਵੰਡਾਂ ਨਾਲ ਵਾਕਿਫ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੋ, ਫੇਰ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਰਗ ਦਾ ਇੰਨਾ ਹਿੱਸਾ ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਦੇ ਭਾਗ 1 ਦੇ 471-482 ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਸੈਕਸ਼ਨ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਢੁਕਵੇਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਵਰਗ ਅੰਕ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਇਕ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਵੰਡ ਵਜੋਂ ਉਪਜੇ ਸਾਰੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਉਤੇ ਪੰਛੀ-ਝਾਤ ਮਾਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਵਰਗਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੌਖ ਲਈ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਹੀ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ "515 Mathematical Analysis" ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਨਾ 626 ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਪੱਧਰੀ ਸੰਖੇਪ ਵਰਗਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ ਬਚਾਂਦੇ ਹੋਏ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਰਗ ਅੰਕ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਵਰਗਕਾਰ ਇਕ ਯਾਤਰੀ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਹਰ ਇਕ ਚੌਰਾਹੇ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਚੁਣਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਕਦਮ ਤੇ ਠੀਕ ਦਿਸ਼ਾ ਚੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਰਗਕਾਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਵਰਗ ਅੰਕ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਵਿਚ ਔਖਿਆਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਜੇਕਰ ਵਰਗਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਦਮ ਤੇ ਠੀਕ ਰਾਹ ਚੁਣਨ ਵਿਚ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਹੀ ਵਰਗ ਅੰਕ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਗਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਲੇਖ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਬਰੀਕ ਤੋਂ ਬਰੀਕ ਵਰਗ ਅੰਕ ਲਗਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਰਗ ਅੰਕ ਨੂੰ ਆਗਜ਼ੀਲਰੀ ਸਾਰਣੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਬੰਧਤ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉੱਪਰ ਬਿਆਨੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਲਵੋ "Money" ਵਿਸ਼ਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਪੱਕਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ "Money" ਜਿਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਉਸਦਾ ਸਹੀ ਵਿਸ਼ਾ "Minting of Money" ਹੈ ਜਾਂ "Economics of Money" ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਵਰਗਕਾਰ ਤੁਰੰਤ ਸਮਝ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮਾਜਕ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦੇ 476 ਪੰਨੇ ਤੇ ਤੀਜੀ ਸੰਖੇਪ (Summary) ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ

ਕਿ ਇਹ "332 Financial Economics" ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਭਾਗ 2 ਦੇ ਪੰਨਾਂ 261 ਤੇ ਵਰਗ ਅੰਕ 332 ਤੱਕ ਪੁੱਜਦੇ ਹਾਂ। ਉਸੇ ਪੰਨੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਉਪ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਸਾਰਣੀ ਤੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰਕੇ ਅਸੀਂ "332.4 Money" ਵਰਗ ਅੰਕ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਲੇਖ ਦੇ ਵਰਗ ਅੰਕ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਸਾਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ਾ ਅੰਕ ਲੱਭਣ ਦੀ ਖੋਜ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ "Anatomy of Human Lungs" ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਮਾਨਵ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਭਾਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸਿਆਣਾ ਵਰਗਕਾਰ ਤੁਰੰਤ ਇਸ ਨਿਚੋੜ ਤੇ ਪੁੱਜੇਗਾ ਕਿ ਪੁਸਤਕ "Applied Sciences" ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਅੱਗੇ ਵੰਡ ਵਜੋਂ ਇਹ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇ "Medicines" ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ "610 Medicines" ਦੀਆਂ ਵੰਡਾਂ ਤੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰਕੇ ਅਸੀਂ "611 Anatomy" (ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ) ਤੱਕ ਪੁੱਜਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. ਭਾਗ 2 ਪੰਨਾ 828 ਤੇ ਦਿੱਤੀ 611 ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪੰਨਾ 829 ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ "611.2 Respiratory System" ਅਸਲੀ ਸੁਚੱਜੀ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਪੰਨਾ 830 ਦੇ 611.2 ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਤੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦਿਆਂ "611.24 Lungs" ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਅੱਪੜਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ "Study and Teachings of Lungs Anatomy" ਹੈ ਤਾਂ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਨਾਲ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਰਗਕਾਰ ਤੁਰੰਤ ਸਮਝ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ "Study and Teaching" ਆਗਜ਼ੀਲਰੀ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸੰਕੇਤਨ ਟੇਬਲ 1 ਵਿਚੋਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਚਰਅਸਲ ਪ੍ਰਲੇਖ ਨੂੰ ਵਰਗ ਅੰਕ ਦੇਣ ਦਾ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਲ ਢੰਗ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਵਰਗਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਝੱਲਣੀਆਂ ਪੈ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਪ-ਸਿਰਲੇਖ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਪੁਸਤਕ "ਏਸ਼ੀਅਨ ਡਰਾਮਾ" ਸਾਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੁਸਤਕ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਅਪੂਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ "ਸੈਕਸਪੀਅਰ" ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਕਵੀ ਵਜੋਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਜਾਂ ਨਾਟਕਕਾਰ, ਜਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਉਸਦੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਵਰਗੀਕਰਣ ਲਈ ਵਰਗਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਦਦ ਲੈ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪਰਖਣਾ ਪਏਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੇਲੋੜੇ ਸ਼ਬਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਾ ਕਿ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਵਰਗਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿੱਗਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ - ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ "ਹਿਮਾਲਾ ਦੀ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਦਿਲਕਸ਼ ਧਾਰਮਕ ਯਾਤਰਾ" ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਹਿਮਾਲਾ ਦੀ ਧਾਰਮਕ ਯਾਤਰਾ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਰਗਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੈਲਵਿਲ ਡਿਊਈ ਦੀ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ 12ਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣ ਲਈ 1927 ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵਡਮੁੱਲੀ ਸੋਚ ਦੀ ਧਾਰਣੀ ਹੈ। ਰੰਗਾਨਾਥਨ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਦੇ 8 ਕਦਮ ਨੌਂ ਸਿਖਵੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਨਿਚੋੜ ਵਜੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਤੇ ਗੌਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣ, ਪਰ ਇਹ ਫੇਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋਣ। ਇਕ ਸਿਰਲੇਖ "ਸਕੂਲ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਣ" ਲਵੇ। ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਣ ਲਈ ਵਰਗ ਨੰਬਰ 025.43 ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਲਈ 027.8 ਹੈ। ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਇਥੇ ਸਾਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੂੰ ਚੁਣਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਸੰਪਾਦਕ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿੱਗਰ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਅਕਸਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਈ ਵਾਰ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਰਗਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਜਿਹਾ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਲੱਭਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਾਂ ਫੇਰ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਅੱਜ ਵੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੈਲਫ ਤੇ ਟਿਕਾਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਅੱਡ ਵਰਗ ਅੰਕ ਦੇਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਉਦੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ

ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਵਿਚ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਰਲਦੇ ਮਿਲਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਲਾ ਵਰਗ ਅੰਕ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇ ਸ਼ ਵਿਸ਼ਾ ਵਰਗ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਮੱਸਿਆ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਵਰਗ ਅੰਕ ਲੱਭਣ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਕੋਪ ਨੋਟ ਅਤੇ ਕਰਾਸ ਰੈਫਰੈਂਸਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. 19 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦਿੱਕਤ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਨੂਅਲ ਵਿਚ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਆਫ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਡਿਊਟੀ ਡੈਸੀਮਲ ਵਰਗੀਕਰਣ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਵਰਗ ਨੰਬਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਾਰੈਸਟ ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂਅਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਨੰਬਰ ਲਗਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਚ ਉਣਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਜੇ. ਬੀ.ਫਰਿਸ-ਹੈਕਸਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਲਗਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਹੈ। ਇਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕੋ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਇਕ ਸਮਾਨ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਠਿਨ ਕੰਮ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਕੋ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹਫਤੇ ਦੇ ਅੱਡ ਅੱਡ ਦਿਨਾਂ ਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਨੰਬਰ ਲਗਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਹੈ। ਸੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਡਾਟਾ, ਮਾਰਕ ਰਿਕਾਰਡ, ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਵਰਤਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਬਿਬਲਿਓਗ੍ਰਾਫੀਆਂ ਅਤੇ ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. 19 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਮੈਨੂਅਲ ਇਸ ਦਿੱਕਤ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ :

1. Dewey Decimal Classification and Relative Index. Volume I : Introduction. Latest ed. NY. USA
2. Comaromi, John P and Satija, (MP) : Brevity of Notation in Dewey Decimal Classification. New Delhi Metropolitan, 1983.
3. Satija (MP) and Comaromi (JP) : Introduction to the Practice of Dewey Decimal Classification. Sterling Pub, 1987.
4. ਸਤੀਜਾ, ਐਮ ਪੀ : ਡਿਊਟੀ ਦਸ਼ਮਲਵ ਵਰਗੀਕਰਣ : ਅਮਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਦਾਨ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 2011

ਵਰਗ ਅੰਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ (Number Building Practical)

ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ 19ਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿਚ : ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ "Add to" ਹਦਾਇਤ ਦੇ ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਗ ਅੰਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ :

- (a) Add to from 001 to 999
- (b) Add to from some slice of a class number from some other small portion of the schedules.
- (c) Add to from the same division / section.
- (d) Add to through special provision (facet indicator) including the 04 general special :

ਕਿਉਂਕਿ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਗਿਣਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਅੰਕ ਬਣਾਏ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਬਹੁ-ਪਹਿਲੂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਲਈ ਵਰਗ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਮੂਲ ਅੰਕ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨੰਬਰ ਜੋੜਕੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਧਾਰ ਜਾਂ ਮੂਲ ਅੰਕ ਦੀ ਚੋਣ ਲੋੜੀਂਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਰੰਗਾਨਾਥਨ ਦਾ ਪਹਿਲੂ ਫਾਰਮੂਲਾ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਦੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਦਾ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰ ਅੰਕ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਅੰਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਰਗ ਦੇ ਅੰਕ ਨਾਲ ਵੰਡਣ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਉਪਰੰਤ, ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨੰਬਰ ਅਜੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਸਦੇ ਭਾਗ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਵੰਡਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਮੋਟੇ ਤੌਰ ਤੇ ਆਮ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਪਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਵਾਰ ਹੀ ਡਾਟ (.) ਵਰਤੀ ਜਾਵੇ।

001 ਤੋਂ 999 ਤੱਕ ਦੀ ਸਾਰੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਅੰਕ ਲੱਭ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਇਕ ਸੌਖਾ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਹੈ।

ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ 19ਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿਚ "025.46 ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਕਲਾਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਆਫ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਸਿਪਲਿਨਜ਼ ਐਂਡ ਸਬਜੈਕਟਸ ਹੈ"। ਇਸ ਵਰਗ ਅੰਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਲਈ 025.46 ਆਧਾਰ ਅੰਕ ਨਾਲ 001 ਤੋਂ 999 ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ 025.46 ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ :

$$025.46 + 515 = 025.465 \quad 15$$

(515 'Mathematical analysis' ਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ ਹੈ)

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ, "Library Classification of Indian Philosophy" ਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ ਹੈ।

$$025.46 + 181.4 = 025.461 \quad 814$$

(181.4 is Indian Philosophy)

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ "026 libraries devoted to various specific disciplines" ਨੂੰ ਅੱਗੇ 001-999 ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨਾਲ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਵੇ, ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Science Libraries

$$026 + 500 = 026.5$$

ਅੰਤਿਮ ਵਰਗ ਅੰਕ ਵਿਚ ਦਸ਼ਮਲਵ ਅੰਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਖਰੀ 2 ਸਿਫਰਾਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

Libraries of library and Information Science

$$026 + 020 = 026.02$$

Libraries devoted to Indian Philosophy

$$026 + 181.4 = 026.181 4$$

(ਇਸ ਵਰਗ ਅੰਕ ਵਿਚ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਡਾਟ (.) ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ।)

Library on Inorganic Chemistry

$$026 + 546 = 026.546$$

069.9 Museum devoted to specific discipline and subject are subdivided like 001-999 as per instruction for a museum devoted to specific subjects.

Museums of Zoology

$$069.9 + 590 = 069.959$$

Museums on Space flight

$$069.9 + 629.41 = 069.962 941$$

331.124 Job Vacancies and opportunities (Labour Economics)

331.1241 Job opportunities in occupations other than extractive, manufacturing and construction industries.

For job opportunities in Military Service : to the designated base 331.1241, as per instructions, we are to add the class number of Military Science taken from the schedules.

$$331.1241 + 355 = 331.124 135 5$$

Job opportunities in Library and Information Science

$$331.1241 + 020 = 331.124 102$$

Job opportunities in Public Libraries

$$331.1241 + 027.4 = 331.124 102 74$$

Student Societies and Organization

$$371.83$$

Student Organizations in specific fields

$$371.84$$

It is to be further subdivided by 001-999 for student societies on specific subjects. To the base number 371.81, we are to add the class number of that subject.

Students Chemical Societies

$$371.84 + 540 = 371.845 4$$

Society of Library Science Students.

$$371.84 + 020 = 371.840 2$$

Literary Societies formed by students

371.84 + 800 = 371.848

Educational Curriculum

375

375.01-.09 ਵਰਗ ਅੰਕ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ 375 ਆਧਾਰ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 010-990 ਵਿਚੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਨੰਬਰ ਜੋੜਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Curriculum in Library Science

375 + 020 = 375.02

Curriculum in Dewey Decimal Classification

375 + 025.431 = 375.025 431

ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਲਈਏ

778.53 Motion Pictures photography

778.538 Photography of specific subjects

ਇਸ ਆਧਾਰ ਅੰਕ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸਿਨਮੈਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਲਈ ਸੰਬੰਧਤ ਵਰਗ ਅੰਕ ਜੋੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

778.538 + 598 = 778.538 598

ਇਥੇ "Add to" ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਲੱਭ ਕੇ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ - "Add to" ਜੁਗਤ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਵਰਗ ਅੰਕ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝ ਲਈ ਜਾਵੇ। 001 ਤੋਂ 999 ਤੱਕ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਲਿਖੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਵਾਰ ਤਿੰਨ ਸਿਫਰਾਂ (000) ਲਗਾਉਣ ਲਈ, ਕਈ ਵਾਰ ਦੋ ਸਿਫਰਾਂ (00) ਲਗਾਉਣ ਲਈ, ਕਈ ਵਾਰ ਇਕ ਸਿਫਰ (0) ਲਗਾਉਣ, ਜਾਂ ਫੇਰ ਬਿਨਾਂ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਧੇ (ss) ਜੋੜਨ ਲਈ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਦੋ ਸਿਫਰਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

Curriculum in Library Science

375.02

Directory of Curricula

375.000 25

Here directory is a standard subdivision.

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ,

History of libraries devoted to various specific disciplines

026.000 9

General libraries - A periodical

027.005

ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਵਿਸ਼ਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਜੋੜਨਾ

ਕੁੱਝ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਅੰਕ ਨਾਲ 001-999 ਦੀ ਸਾਰੀ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨੰਬਰ ਲੱਭ ਕੇ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਨੁਭਾਗ ਜਾਂ ਉਸ ਅਨੁਭਾਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਜੋੜਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਹਦਾਇਤ ਨੂੰ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕੇਵਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਸੀ ਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਅੰਕ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਥੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੇ ਕੁੱਝ ਪਦ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ

ਹਨ ਅਤੇ ਬਚਦੇ ਪਦ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਨਿਰਮਾਣ ਅਧੀਨ ਆਧਾਰ ਵਰਗ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੂਰਾ ਵਰਗ ਅੰਕ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁੱਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਪੜ੍ਹੋ :

ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਾਰਮਕ ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਲਈ ਵਰਗ ਅੰਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 181.054 - 09 ਹੇਠ 294-299 ਵਿਚੋਂ 29 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਨੰਬਰ ਆਧਾਰ ਵਿਸ਼ੇ 181.0 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋੜਨ ਲਈ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ :

- 1) Buddhistic philosophy
The number for Buddh religion is
294.3

ਇਥੇ 29 ਤੋਂ ਬਾਅਦ "43" ਪਦ ਬਚਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 181.0 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਿਆ ਨੰਬਰ :

$$181.0 + 43 = 181.043$$

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ

- 2) Confucious Philosophy
"Confucianism" ਇਕ ਧਰਮ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ :
299.512
ਇਸ ਲਈ "Confucious Philosophy" ਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ :
 $181.0 + 9512 = 181.095 \quad 12$

ਆਓ ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਲਈਏ :

- 3) 331.2 Wages.....of Labour
331.204 In specific Industries
331.2042-2049 In extractive, manufacturing,
Construction industry

ਮਿਹਨਤਾਨਿਆਂ/manufacturing ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਵਰਗ ਅੰਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਆਧਾਰ ਅੰਕ 331.204 ਤੋਂ ਅੱਗੇ 620-690 ਵਿਚੋਂ 6 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਨੰਬਰ ਜੋੜਨ (add to) ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ :

Wages of Agricultural Labour"

ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ "630 Agriculture" ਹੈ ਅਤੇ 6 ਤੋਂ ਬਾਅਦ 30 ਪਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ 30 ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਪਹਿਲੂ 331.204 ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਰਗ ਅੰਕ :

$$331.204 + 30 = 331.204 \quad 3$$

- 4) Working conditions in Mines
 $331.204 + 22 = 331.204 \quad 22$
(The class number for mining being 622)

- 5) 395 Etiquettes
395.1 Etiquette for specific ages and sexes.
The class number for Etiquette of a specified sex or age groups is to be got by dividing 395.1 (Base number) like 170.2024 - 170.2024.

It means we are to add to the base 395.1, the number following

170.202 in 170.2022 - 170.2024

Etiquette for Men

$395.1 + 232 = 395.123 \ 2$

Whereas the class number for Ethics of Men and Ethics of Children are

170.202 232 and 170.202 22 respectively.

6) ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਲਵੋ :

578 Microscopy in Biology

578.4 Use of microscopes

For the use of specific types of Microscopes, we are to extend 578.4 like the subdivisions 533.332, which enumerates the kinds of microscopes :

535.332 Microscopes

535.3322 Simple Microscopes

535.3323 Compound Microscopes

535.3324 Ultra-microscopes

535.3325 Electron Microscopes

Therefore, the corresponding numbers of Microscopes in Biology are :

$578.4 + 2 = 578.42$ Use of Simple Microscopes (in Biology)

$578.4 + 3 = 578.43$ Use of Compound Microscopes

$578.4 + 4 = 578.44$ Use of Ultra-microscopes

$578.4 + 5 = 578.45$ Use of Electron Microscopes

ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ :

7) Wheat trade

$380.141 + 311$ (from 633.11 wheat) = 380.141 311

8) Air conditioning in Secondary School Buildings

$697.93 + 72$ (from 727.2) = 697.937 2

9) Air conditioning in law school buildings

$697.93 + 743 \ 4 = 697.937 \ 434$

10) Reviews of documents in Microforms

$028.13 + 6$ (from 011.36)

11) Reviews of Braille books

$028.16 + 3$ (from 011. 63)

= 028.163

ਆਧਾਰ-ਵਰਗ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂ ਵਾਲੇ ਵਰਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਪਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਹੀ "add to" ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਅੰਕ ਜੋੜਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੂਰ ਦਰਾਜ਼ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਆਧਾਰ ਵਰਗ ਨਾਲ ਨੰਬਰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਤਰ ਨੰਬਰ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜੋੜੇ ਗਏ ਨੰਬਰ ਦੇ ਗੁਣ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੁਝ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਉਪਭਾਗਾਂ ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਇੰਝ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵੰਡ ਵਜੋਂ ਉਪਜੇ ਦੇ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਉਪਭਾਗ ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ ਉਰਜਾ ਪਹਿਲੂ ਵਾਂਗ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ; ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਪਹਿਲੂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਰੰਗਾਨਾਥਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗਰਦਾਨੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਪਹਿਲੂਆਂ-

XX3-XX9 ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਚਲਕੇ XX 1 - XX 2 ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਬੇਝਿਜਕ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਢੰਗ ਨੇ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਪਹਿਲੂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲੂ ਜੋੜਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਮਸ਼ਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ। ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਨੰਬਰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਇਸ ਵਿਧੀ ਨੇ ਖਾਹਮ ਖਾਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਪੰਨੇ ਪਲਟਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਈ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ “ਨਾਲ ਜੋੜੋ” (Add to.....) ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਸਿਰਫ ਜੋੜਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਸਗੋਂ ਕਿੱਥੋਂ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਜੋੜਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ “ਨਾਲ ਜੋੜੋ----” ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਲਿਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਪਾਦਕ ਸਿਰਫ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਹੀ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਰੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਤਾਰਾ (*) ਚਿੰਨ੍ਹ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸੀ ਪੰਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਨੋਟ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਗੁਣ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨੰਬਰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਹਿਲੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਦਾਹਰਣਾਂ :

ਅਸੀਂ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਵਿਚ "COTTON HARVESTING" ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਥੇ ਕਪਾਹ (Cotton) ਨਿੱਗਰ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਆਧਾਰ ਅੰਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ "630 Agriculture" ਵਿਚ ਕਪਾਹ (Cotton) ਦਾ ਨੰਬਰ ਲੱਭਾਂਗੇ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ "633.51 Cotton*(Gossipium)" ਕਰਕੇ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਤਾਰਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੱਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਉਸੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਪਦ ਨੋਟ ਵਜੋਂ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ "633-635 ਸੈਂਟਰਡ ਹੈਡਿੰਗ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋੜੋ"। ਇਸ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਨਾ 1041 ਤੇ ਪੁੱਜਕੇ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਹਦਾਇਤ ਹੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਨੂੰ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਨਾਲ 631.5-631.57 ਵਿਚੋਂ 631.5 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਦ ਜੋੜਨ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਕਟਾਈ (Harvesting) ਲਈ ਵਰਗ ਅੰਕ 631.55 ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਾਨੂੰ 633.51 ਨਾਲ 631.5 ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਅੰਕ 5 ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ "Cotton Harvesting" ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਰਗ ਅੰਕ :

$$633.51+5 = 633.515 \text{ ਬਣਾਂਦੇ ਹਾਂ।}$$

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ 633.515 ਨਾਲ 631.51 - 631.57 ਲੜੀ ਦੇ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਨੰਬਰ ਜੋੜ ਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਰਗ ਅੰਕ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

Soil preparation for, Cotton

$$633.51 + 1 = 633.511$$

Cotton Seeds

$$633.51 + 21 = 633.512 \quad 1$$

New varieties of Cotton

$$633.51 + 23 = 633.512 \quad 3$$

Cotton yield

$$633.51 + 58 = 633.515 \quad 8$$

Cotton Storing

$$633.51 + 68 = 633.516 \quad 8$$

Take another example :

ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ "Reproduction in Protozoa" ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਤਮ-ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਖ ਵਰਗ “590 ਜੰਤੂ-ਵਿਗਿਆਨ” ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿਚ "593.1 Protozoa" ਆਧਾਰ ਵਰਗ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਥੇ ਪੰਨਾ 795 ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਲਿਖੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ "Add as

instructed under 592-599" । ਇਥੇ ਸਾਡੇ ਉੱਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਹਦਾਇਤ "04 General Special" ਵਜੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਧਾਰ ਵਰਗ ਨਾਲ 04 ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਤੋਂ ਬਾਅਦ 591.1-591.8 ਵਿਚੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨੰਬਰ ਲੱਭਕੇ 591 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਅੰਕ ਲਗਾਣਾ ਹੈ।

ਉਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦੇ ਹੋਏ 591 ਵਿਚ "Reproduction" ਲਈ 591.16 ਅੰਕ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ 16" ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਇੰਝ ਵਰਗ ਅੰਕ "593.1+04+16=593.104 16" ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨੰਬਰ ਵਿਚ 04 ਕੇਵਲ ਪਹਿਲੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਜਨਰਲ ਨਿਯਮ ਜੋ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ '0' ਜਾਂ '04' ਪਹਿਲੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 591 ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ 592-599 ਤੱਕ ਦੇ ਵਰਗ ਅੰਕਾਂ ਲਈ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ "Reproduction in Invertebrates" ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿਚ "592 Invertebrates" ਲਈ ਅੰਕ ਹੈ। ਹੁਣ General Principle of Invertebrates" 592.01 – 592.08" ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਰਲ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 592.0 ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਹਦਾਇਤ ਹੈ। ਇਥੇ ਸਿਫਰ (0) ਪਹਿਲੂ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 591.1 – 591.8 ਵਿਚੋਂ 591 ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦਾ ਬਚਿਆ ਨੰਬਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ "Reproduction" ਲਈ 16 ਅੰਕ ਲਗਾਉਣ ਯੋਗ ਬਚਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਸਾਨੂੰ 592.0 ਤੋਂ ਬਾਅਦ 16 ਜੋੜਨ ਦੀ ਅਨੁਮਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਜੋਂ :

Invertebrates Reproduction ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਰਗ ਅੰਕ $592.0+16=592.016$ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਸੀਂ 592.0 ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੰਬਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ :

Physiology of Invertebrates

$$592.0 + 1 = 592.01$$

Biophysics and Biochemistry of Invertebrates.

$$592.0 + 19 (\text{from } 591.19) = 592.019$$

Evolution of Invertebrates

$$592.0 + 38 (\text{from } 591.38) = 592.038$$

Anatomy of Invertebrates

$$592.0 + 4 (\text{from } 591.4) = 592.04$$

Ecology of Invertebrates

$$592.0 + 5 (\text{from } 591.5) = 592.05$$

and so on.

ਇਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਯੋਗ ਹੈ ਸਿਫਰ (0) ਨੂੰ ਪਹਿਲੂ ਸੂਚਕ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਟੇ ਬਲ 1 ਵਿਚੋਂ Standard Subdivisions ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਦੋ ਸਿਫਰਾਂ (00) ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

Dictionary of Invertebrates

$$592.003$$

Journal of Invertebrates

$$592.005$$

Experimental Research in Invertebrates

$$592./007 24$$

ਪਰ ਜਦੋਂ ਜਨਰਲ ਨਿਯਮ "04" ਲਗਾ ਕੇ ਜੋੜੇ ਜਾਣ ਤਾਂ Standard Subdivision ਨੂੰ ਇਕ ਸਿਫਰ (0) ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Dictionary of Protozoa

593.103

Study and teachings of Protozoan Zoology

593.107

ਉਦਾਹਰਣ :

"Chemical Kinetics of Alkaloids" ਵਿਸ਼ਾ ਲਵੋ। ਇਸ ਵਿਚ Alkaloids ਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ 547.72 ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਨਾ 697 ਤੇ 547 ਵਰਗ ਅੰਕ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋੜੋ।

ਕਿਉਂਕਿ Chemical Kinetics ਵਰਗ 'Physical Chemistry' ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਅੰਗ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਤੀਜਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਰਥਾਤ "045 Physical Chemistry" ਸਾਡੇ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਇਥੇ ਸਾਨੂੰ 541.34-541.39 ਵਿੱਚੋਂ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ 045 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਹੈ।

ਇਸਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ 045 ਸੰਯੁਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੈ। Chemical Kinetic ਦਾ ਵਰਗ ਨੰਬਰ 541.394 ਹੈ। ਇਸ ਨੰਬਰ ਵਿਚ 541.3 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਨੰਬਰ "94" ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਰਗ ਅੰਕ :

$$547.72+045+94 = 547.720459 \quad 4 \text{ ਬਣਿਆ।}$$

ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ 546 ਅਤੇ 547 ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵੇਖੋ :

Optical properties of Alkaloid solutions

$$547.72 + 045 + 414 = 547.720 \quad 454 \quad 14$$

Thermodynamics of Chemistry of Alkaloids

$$547.72 + 045 + 69 = 547.720 \quad 456 \quad 9$$

Facet indicator for adding from the subdivisions of 541.2 is 044 as per the same instructions.

Stereochemistry of Alkaloids,

$$547.72 + 044 + 23 \text{ (from 541.223)} = 547.720 \quad 442 \quad 3$$

Quantum Chemistry of Alkaloids

$$547.72 + 044 + 8 = 547.720 \quad 448$$

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 294.4 Jainism ਵਿਚ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦੇ ਜਨਰਲ ਨਿਯਮ 294.41-48 ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਨਰਲ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ 291 ਵਾਂਗ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ 294.4 ਤੋਂ ਬਾਅਦ 291.1-291.8 ਵਿੱਚੋਂ 291 ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਨੰਬਰ ਜੋੜਨ (add to) ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ :

ਉਦਾਹਰਣ :

"Sacred books of Jains"

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਆਧਾਰ ਵਿਸ਼ਾ 294.4 ਹੈ ਅਤੇ Sacred books ਲਈ 291 ਵਿਚ 291.82 ਅੰਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਧਾਰ 294.4 ਨਾਲ ਅਸੀਂ "82" ਜੋੜਾਂਗੇ।

ਇਸ ਲਈ "Sacred Books of Jains" ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਰਗ ਨੰਬਰ $294.4+82=294.482$ ਬਣਿਆ।

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ,

Jain Eschatology

$$294.4 + 23 \text{ (from 291.23)} = 294.423$$

Sacred places for Jains

$$294.4 + 35 = 294.435$$

Worship in Jains

$$294.4 + 43 = 294.443$$

Jain Saints

$$294.4 + 61 = 294.461$$

ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ (Synthesis) ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਉਦਾਹਰਣਾਂ "350 Public Administration" ਵਿਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ 351 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ (Central Government) ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਨਿਯਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। USA ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ 354.3-.9 ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 354 ਵਿਚ (add to) ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ Area ਨੰਬਰ ਟੇਬਲ 2 (T2) ਵਿਚੋਂ ਲੈਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :

Union (Central) Government of India

$$354+54(T2) = 354.54$$

Central Government of Italy

$$354+45=354.45$$

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਗ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਲਈ ਵਰਗ ਅੰਕ ਨਾਲ ਸਿਫਰ (0) ਲਗਾਕੇ 351.001-351.004 ਵਿਚੋਂ 351.00 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਨੰਬਰ (add to) ਜੋੜਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ -

"President of Government of India" ਦਾ ਨੰਬਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ Government of India ਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ 354.54 ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਥੇ (ਪੰਨਾ 444) ਤੇ ਲਿਖੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ 354.54 ਦੇ ਅੱਗੇ ਸਿਫਰ (0) ਜੋੜਕੇ ਅਤੇ 354.540 ਨੰਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸਦੇ ਅੱਗੇ 351.00313 ਵਿਚੋਂ 351.00 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪਦ '313' ਜੋੜਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ President of Government of India ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਰਗ ਅੰਕ

$$354.54+0+313=354.540 \quad 313 \text{ ਬਣਦਾ ਹੈ।}$$

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ,

Queen of Great Britain

$$354 + 41 \text{ (Area Table)} + 0 + 312 \text{ (from 351.00312)} \\ = 354.410 \quad 312$$

Vice-President of India

$$354.54 + 0 + 318 = 354.540 \quad 318$$

Cabinet of Jammu & Kashmir Government

$$354 + 546 \text{ (from T2)} + 0 + 4 \text{ (from 351.004)} = 354.546 \quad 04$$

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ,

Indian Ministry of Finance

$$354.54 + 06 \text{ (as under 354.3-.9, p.444)} + 2 \text{ (as under 06)} = 354.540 \quad 62$$

Indian Ministry of Defence

$$354.54 + 06 + 6 = 354.540 \quad 66$$

ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ :

Power of the US President

$$353.03 + 22 \text{ (from 351.00322)} = 353.0322$$

Powers of the President of the Republic of India

$$354 + 54 \text{ (Area Table)} + 0 + 313 \text{ (from 351.003 \quad 13)}$$

$$= 354.540 313$$

ਇਹ ਦਰਅਸਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਲਈ ਵਰਗ ਅੰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Term of Office of the Prime Minister of India
(the Chief Executive)

$$354 + 54 + 0 + 34 \text{ (from 351.0034)} = 354.540 34$$

Cabinet of Madhya Pradesh

$$354 + 543 \text{ (Table 2)} + 0 + 4 \text{ (from 351.004)}$$

$$= 354.545 520 62$$

Problems in Acquisition of Government Publications

$$025.28 + 34 \text{ (from 025.173 4)} = 025.283 4$$

Book Selection in National Libraries

$$025.218 + 75 \text{ (from 027.5)} = 025.218 75$$

(Area can also be added to 027.5)

Book Selection in the Library of Congress

$$025.218 + 75 + 73 \text{ (Table 2)} = 025.218 757 3$$

Reference Service in Children Libraries

$$025.527 + 7625 \text{ (from 027.625)} = 025.527 762 5$$

Cataloguing and indexing of Microforms

$$025.34 + 94 \text{ (From 025.1794)} = 025.349 4$$

ਉਸੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਜੋੜਨਾ (Add to

ਕਈ ਵਾਰ ਉਸੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲਗਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹਿਲੂ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹਿਲੂ ਉਸੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਸਦੇ ਹਰ ਇਕ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪਹਿਲੂ ਜੋੜਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਇਕ ਸਿਰਲੇਖ ਲਵੋ :

Heart Specialists or Cardiologists

ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ "Heart Diseases" ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਅੰਕ 610 ਵਿਚ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਉਥੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਲਈ ਨੰਬਰ 616 ਹੈ ਅਤੇ Heart Disease ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੰਬਰ 616.12+0232=616.120 232 ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ :

Prevention of Heart Diseases

$$616.12+05 = 616.120 5$$

Case studies in Heart Diseases

$$616.12 + 09 = 616.120 9$$

ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਉਪਵੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ (ss) ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਦੋ ਸਿਫਰਾਂ (00) ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

Research in Heart Diseases

$$616.12 + 0072 = 616.120 072$$

618 ਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਹੇਠ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ :

618.1 Gynecology

618.11 Diseases of ovary

ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੰਬਰ ਨਾਲ 618.1 - 618.8 ਵਿਚੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਅੰਕ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Preventive measures for ovary diseases

$618.11 + 052 = 618.110\ 52$

Surgical treatment of ovary diseases

$618.11 + 07 = 618.110\ 7$

ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਲਵੋ :

746 Textile arts and handicrafts.

746 ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਉਪਭਾਗਾਂ ਨਾਲ 746 ਦੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਬਹੁਤੇ ਉਪਭਾਗ ਜੋੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਉਹ ਉਪਭਾਗ ਤਾਰਾ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ (*) ਨਾਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Crochet Patterns :

Under 746 the specific class number for crochet is

746.434

and as per instruction we add to it the number for "Pattern" given on page 1283.

Thus the complete class number is :

$746.434 + 041 = 746.434\ 041$

Pattern in Woven Carpets

$746.72 + 041 = 746.720\ 41$

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 787-789 ਹੇਠ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਤਹਿਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹਿਲੂ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਆਨੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ 787-789 ਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Guitar programmes

$787.61 + 0739 = 787.610\ 739$

One can add area notation from Table 2 to 0739, if required:

Guitar Programmes in U.S.A.,

$787.610739 + 73$ (from T2) = $787.610\ 739\ 73$

Guitar Scores

$787.61 + 5 = 787.615$

ਉਦਾਹਰਣ :

546 Inorganic Chemistry ਤੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਥੇ ਹਰ ਇਕ ਤੱਤ (element) ਨੂੰ 546 Inorganic Chemistry ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਹਦਾਇਤ ਹੈ :

Add to each subdivision identified by '*' as follows :

1. The Element
2. Compounds
- 22 Acids and bases
- 24 Salts

25 Complex compound

.....

5 Physical chemistry

6 Analytical chemistry

.....

ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ :

Potassium salt

Potassium Salt ਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ ਹੈ :

546.383

ਅਤੇ "Salt" ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹਿਲੂ ਨੰਬਰ "24", ਹੈ।

The complete class number for Potassium salts, therefore is :

$546.383 + 24 = 546.383\ 24$

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਤੱਤਾਂ ਦੀ "Physical Chemistry" ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹਿਲੂ 5 ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 541.3 ਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ 541.34-541.39 ਵਾਂਗ ਅੱਗੇ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ 5 ਪਦ ਲਗਾਕੇ 541.34-541.39 ਵਿਚੋਂ 541.3 ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਜੋੜੇ ਜਾਣਗੇ।

ਉਦਾਹਰਣ :

Physical Chemistry of Potassium

$546.383 + 5 = 546.383\ 5$

Chemical Kinetics of Potassium

(It is a topic of Physical Chemistry)

The base number is

546.383

Since it is a Physical Chemistry aspect, so we add 5

$546.383 + 5 = 546.383\ 5$

The digit "5" is further extendable by the subdivisions of 541.3

The class number for Chemical Kinetics is

541.394

541.3 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਪਦ "94" ਹੈ। ਇਸ ਲਈ "Chemical Kinetics of Potassium" ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਰਗ ਅੰਕ

$546.383 + 5 + 94 = 546.383\ 594$ ਹੈ।

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ,

Isotopes of Potassium

$546.383 + 5 + 88 = 546.383\ 588$

Photochemistry of Potassium

$546.383 + 5 + 5 = 546.383\ 55$

Quantitative Analysis of Sodium

$546.382 + 65 = 546.382\ 65$

721-729 Specific Aspects of architecture ਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨਾਲ ਲਗਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਝ ਪਹਿਲੂ ਪੰਨਾ 1238

ਉਤੇ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

722 Ancient and Oriental Architecture

722.11 Chinese

It, as per instruction admits a facet enumerated under 721-729

Maintenance and repair of the Chinese Architecture

$$722.11 + 0289 = 722.110\ 289$$

Preservation of Theatre Buildings

$$725 + 82 + 0288 = 725.820\ 288$$

Architecture of Buildings for physically handicaps

$$725.54$$

(ਇਥੇ 721-729 ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿਚੋਂ “42” ਜੋੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ)

Preservation of Knitted laces

$$746.22 + 0488 = 746.220\ 488$$

Repair of Woven rugs

$$746.72 + 0489 = 746.720\ 489$$

Scores of Children Songs

$$784.624 + 06 = 784.624\ 06$$

Collection of Duet Songs sung by Children

$$784.82 + 1 \text{ (from } 784.306\ 11) = 784.821$$

ਸਵੈ-ਨਿਰੀਖਣ ਅਭਿਆਸ-1

ਡੀ. ਡੀ. ਸੀ. 19 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰੋ :

1. Classification of choriography
2. Prices of Cheese Production
3. Journal of Library Science
4. Classification of Social Sciences
5. Storing of chera Jute.

ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ :

1. ਸਤੀਜਾ, ਐਮ ਪੀ : ਡਿਊਵੀ ਦਸ਼ਮਲਵ ਵਰਗੀਕਰਣ : ਅਮਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਦਾਨ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 2011
2. Sharma (CK) : Practical Handbook of Dewey Decimal Classification Allantic Pub. 2006.

ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪ-ਵੰਡਾਂ (ਪਹਿਲੀ ਸਾਰਣੀ) (USE OF TABLE : Standard Subdivisions)

ਇਸ ਪਾਠ ਵਿਚ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ 19ਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਸਾਰਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਗਿਆਨ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਇਕ ਨਿਰਾਕਾਰ ਅਸਤਿੱਤਵ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਆਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਇਸਨੂੰ ਉਲੀਕਣ, ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਲਈ ਭੌਤਿਕ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਰੋਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੁੰਦਾ ਪ੍ਰਲੇਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭੌਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਰਗੀਕਰਣ, ਪ੍ਰਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਰਗੀਕਰਣ, ਪ੍ਰਲੇਖਾਂ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਦੀ ਹੈ। ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਮੀਕਰਣ ਤੋਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :

ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਰਗੀਕਰਣ = ਗਿਆਨ ਵਰਗੀਕਰਣ + ਪਾਠ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ + ਪ੍ਰਲੇਖ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਗੁਣ

= ਵਿਸ਼ਾ + ਅੰਦਰਲਾ ਆਕਾਰ + ਬਾਹਰੀ ਆਕਾਰ

ਪ੍ਰਲੇਖਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ, ਆਂਤਰਿਕ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦੋਹਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਈਕਰੋਫਿਲਮਾਂ, ਫੋਨੋਰਿਕਾਰਡਾਂ ਅਤੇ ਡਿਸਕਾਂ ਤੋਂ ਅੱਡ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਹੋਣ। ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਲੇਖਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਭੌਤਿਕ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਤਵੱਜੋ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੈਲਵਿਲ ਡਿਯੂਈ ਨੇ (1885) ਵਿਚ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿਚ ਗੈਰ ਵਿਸ਼ਾ ਆਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਡ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਇਕ ਵੰਡ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਾਰਣੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਅੰਕ ਨਾਲ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤਨ ਵਜੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਸੰਕੇਤਨ ਸਿਫਰ (0) ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "Form Divisions" ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "Standard Subdivisions" ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਇਸ ਲਈ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤਨ ਇੱਕੋ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ 19ਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿਚ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਭਾਗ 1 ਦੇ ਪੰਨੇ 2-13 ਤੱਕ ਹਨ, ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :

- 01, ਅਤੇ 02, 07 ਤੇ 09 ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਜ਼ਰੀਆ
- 02 ਦੇ ਕੁੱਝ ਭਾਗ, 03, 05 ਅਤੇ 06 ਵਿਸ਼ਾ ਵਿਅਕਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਆਂਤਰਿਕ ਕਿਸਮਾਂ,
- 04,08 ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਹੱਦ ਤੱਕ 09 ਨਵਾਂ ਪਹਿਲੂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹਿਤ ਪਹਿਲੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ

ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਇਤਨਾ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੇ ਸਰਵਪੱਖੀ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਦੇ ਭਾਗ 1 ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਪਹਿਲੀ ਸਾਰਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਪ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਝਲਕਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਭਾਗ 1 ਦੀ "Editors Introduction" ਵਿਚ ਨਿਯਮ ਨੰਬਰ 5.24, 8.53 ਅਤੇ 8.7

ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਬਾਰੇ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਆਦਿ (ਭਾਗ 1 ਪੰਨਾ 1) ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਸਾਰਣੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਨਿਯਮ

ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਉਪਵੰਡਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਸਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ :

1. ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਉਪਵੰਡਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਲੇਖ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਵਰਗ ਅੰਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

Encyclopedia of Islam

297 + 03 = 297.03

(ਇਥੇ ਇਸਲਾਮ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਟੇਬਲ 1 ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਹੈ।)

History of Ahmadia Movement

297.86 + 09 = 297.860 9

(ਇਥੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 03 ਅਤੇ 09 ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪ-ਵੰਡਾਂ ਜੋੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਥੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ)

2. ਜਿਸ ਵਿਸ਼ੇ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਵਰਗ ਅੰਕ ਮੌਜੂਦ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਵਰਗ ਅੰਕ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਉਦਾਹਰਣ :

Standard for Goat's Milk

ਇਥੇ "Standards" ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਸਾਰਣੀ (Table 1) ਵਿਚ -0218 ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੱਕਰੀ ਦਾ ਦੁੱਧ "ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ" ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਇਕ ਉਪ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਥੇ Milk Production ਲਈ 631.1 ਨੰਬਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ Cow's Milk ਲਈ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੁੱਧ 637.17 ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੰਬਰ ਦੀ ਅੱਗੇ ਵੰਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ "Goat's Milk" ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਥੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਹੀ ਵਰਗ ਅੰਕ 637.170218 ਦੀ ਬਜਾਏ 637.17 ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਢਾਂਚੇ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਪਰ ਇਹ ਭਵਿੱਖਤ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ "Goat's Milk" ਲਈ ਅੱਡ ਨੰਬਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ 637.17 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ 637.17 ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਲਗਾ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਵਾਂ ਵਰਗ ਅੰਕ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਪੇਸ਼ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਏ ਨੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਖਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

3. ਅਕਸਰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਮਤਵਾਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਦੋ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਜਾਪਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਆਉ ਇਸਨੂੰ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਨਾਲ ਸਮਝੀਏ : Encyclopedia of Organisations on Applied Psychology" ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿਚ "Encyclopedia" ਅਤੇ "Organisations" ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 03 ਅਤੇ 06 ਸੰਕੇਤਨ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਤਰਜੀਹੀ ਸਾਰਣੀ ਮੁਤਾਬਕ "06" ਨੂੰ "03" ਦੀ ਬਜਾਏ ਪਹਿਲਤਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਠੀਕ ਵਰਗ ਅੰਕ 158.03 ਦੀ ਬਜਾਏ 158.06 ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਕੇ ਬਣਾਇਆ ਨਵਾਂ ਨੰਬਰ 158.0306 ਵੀ ਗ਼ਲਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ "Directory of Library Schools in India" ਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ 020.711 54 ਠੀਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ 020.2554 ਗ਼ਲਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਲਈ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਦੋ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ

ਵਰਤੀ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਾਰਣੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਜੇਕਰ ਫੇਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਦੋ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ Philosophy and Theory of Nursing: 610.7301 ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ "073 Nursing" ਅਤੇ "01 Philosophy" ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਹਨ। ਦੋ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਘੱਟ ਹੀ ਹਨ। ਪਰ 01 ਤੋਂ 09 ਤੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਉਪਵੰਡ "04" ਉਪਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਣ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, 04 ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ

1. ਅਰਥ ਵਿਚ ਵਾਧਾ

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਲੋਕਲ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੂਰਤਾਂ ਵਿਚ ਸੰਕੇਤਨ ਟੇਬਲ 1 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂ ਉਦਾਹਰਣ "610 Medicine" ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਟੇਬਲ 1 ਵਿਚ 073 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ, ਅਪਰੈਂਟਿਸਾਂ, ਨੌਸਿਖਿਆਂ ਆਦਿ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ 610 ਨਾਲ ਜੋੜਕੇ 610.73 ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਨਰਸਿੰਗ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨ ਦੀ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ 013 ਦਾ ਅਰਥ 331 Labour Economics ਵਿਚ "Freedom, dignity and value of labour" ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਵਰਗ "700 Fine Arts" ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ 01 Philosophy and Theory ਦਾ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਅਰਥ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

701 Philosophy and theory of
Fine and Decorative Arts.

701.1 Appreciative Arts

701.17 Aesthetics

701.18 Criticism and appreciation

ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ 01 ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਰੂਪ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ "08 Anthologies" ਦਾ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਅਰਥ "Rhetoric and Collections of literature (Irrespective of language)" ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ :

808 Rhetoric and collection

808.02 Authorship and editorial techniques

808.25 Writing for publication

ਵਰਗਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਅਰਥ ਵਧਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਨਿਯਮਿਤ ਸਥਾਨ

ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਤੋਂ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਕੁੱਝ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਉਪਵੰਡਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੂਰਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸੰਯੁਕਤ ਵਿਸ਼ਾ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅਕਸਰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਉਪਚਾਰ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

331.2 Wages (Labour economics)

331.29 Historical and geographical treatment of wages, instead of

331.209

ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੂਰਤਾਂ ਵਿਚ ਵਿਪਰੀਤ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ

ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਬ੍ਰੈਕਟਾਂ [] ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ [331.209] ਨੰਬਰ ਵਰਗਾਕਾਰ ਬ੍ਰੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਰਤਿਆ ਨਾ ਜਾਣ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਦਾਇਤ ਹੈ ਕਿ 331.29 ਵਰਗ ਅੰਕ ਵੱਲ ਵਧੋ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ 534.9 Table Reviews, exercises in Sound Physics, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ [534.076] ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 535.9 is reviews and exercises in optics, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ [535.076] ਸੀ।

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ 720.9 Historical and Geographical Treatment of Architecture ਹੈ। ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਲਾਂ ਦੀ Architecture 720.901 - .905 ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ 722-724 ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ 720.901-.905 ਨੰਬਰ ਅੱਗੇ ਹਦਾਇਤ "Do not use class in 722-724" ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੱਧਕਾਲੀ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ [720.902] ਦੀ ਥਾਂ 722 ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

Twentieth Century Architecture

724.91 instead of 720.904

Similarly, Historical and geographical treatment of art metal work in gold.

739.227 instead of 739.2209

Consequently :

Goldsmithy around and before 1000 BC

739.227 013 instead of 739.2209013

ਇਕ ਹੋਰ ਮਨਮੋਹਕ ਥਿੜਕਣ 663.3 Pottery-Ceramic Technology ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ 666.301-.309 ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ 666.31-.39 ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਬਾਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ "Journal of Pottery" ਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ 666.35 ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ "Study of Pottery" ਲਈ ਵਰਗ ਅੰਕ 666.37 ਬਣੇਗਾ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਅਪਵਾਦ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਅਪਵਾਦ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ "techniques, procedures, apparatus, equipment, material" ਲਈ ਦੂਜੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਵਰਤ ਕੇ 666.4 ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸਨੂੰ 666.28 ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਲ-ਕ੍ਰਮ ਟੇਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲ-ਕ੍ਰਮ ਸਾਰਣੀ "09" ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਤੋਂ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕਿ ਇਸਨੂੰ 0901 - 0905 ਤੱਕ ਉਪ ਵਿਭਾਜਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ 800 ਅਤੇ 900 ਮੁੱਖ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ "09" ਤੋਂ ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ "ਪੀਰੀਅਡ ਟੇਬਲ" ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ "09" ਵਾਲੀ ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਸਾਰਣੀ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਲ-ਕ੍ਰਮ ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ :

20th Century English Poetry

821.91 instead of 821.0904

Elizabethan English Drama

822.3 instead of 822.09032

History of India in 1970's

954.05 instead of 954.09047 of even 954.047

England under Elizabeth I

942.055 instead of 942.09031 or 942.031

History of 18th Century Germany

943.05 instead of 943.09033

One more interesting irregularity occurs in 340. The usual place for ss here is given as 340.02.09. For example,

Dictionary of Law

340.03

Study and teaching of law

340.07

ਪਰੰਤੂ "Philosophy and Theory of Law" 340.1 ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

340.112 Law and ethics (Ethics for lawyers falls in 170 ethics)

340.115 Law and society

ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਦੀ ਅਨਿਯਮਿਤ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਿਚਾਰਨ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਲੱਭਦੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵਰਗ ਅੰਕ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭੂਗੋਲਿਕ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ "09" ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਵਰਤ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ।

ਉਦਾਹਰਣਾਂ :

General Statistics of Europe

314 instead of 310.094

General Statistics of France

314.4 instead of 310.0944

General Statistics of India

315.4 instead of 310.0954

ਵਧੇਰੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ "ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਜੁਗਤ" ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਦੋ ਥਾਵਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਇਕ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪਹਿਲੂ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਅਭਿਆਸਾਤਮਕ ਹਾਲਤਾਂ ਲਈ। ਹੇਠਾਂ 320 Political Science ਦੀ ਚੰਗੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ :

320.09 Historical and Geographical treatment of political science.

ਅਤੇ 320.9 Political situations and conditions.

The correct class number for Political conditions in India will be 320.954

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ

591.09 Historical and geographical treatment of Zoology.

But 591.9 Geographical treatment of animals (Fauna)

Animals of India and Pakistan

591.954 instead of 591.0954

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ,

592 Invertebrate Zoology

592.009 Historical and geographical treatment of the study of invertebrates.

592.09 Geographical treatment of invertebrates Zoology.

592.0954 Invertebrates (found in India)

020.9 History of Library Science

027.01-.09 Geographical treatment of libraries.

History of Library in India

027.054 instead of 020.0954

In case of 027, General Libraries, an unusual separation of historical and ਭੂਗੋਲਿਕ ਜੁਗਤ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ :

027.009 Historical treatment of libraries.

027.009 045 Libraries of the World in 1960's

but 027.054 045 Libraries in India in 1960's

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੇਕਰ ਆਕਾਰ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰੀਆ ਵਰਗ ਅੰਕ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ :

Dictionary of English Language

423 instead of 420.3 or 423.03

History of India

954 instead of 954.009

(Which may mean history of historiography in India not in India necessarily)

Similarly, under 340 Law, use of ss 026 law is redundant, though the use of the latter is itself optional in the 19th edition :

Banking and Insurance Law

346.08 instead of 346.08026

ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਾ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਵਿਚ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ।

ਸਿਫਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਝਾਰਤਾਂ (Enigma of Zeroes)

ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ (ਟੇਬਲ 1) ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਸਿਫਰ (0) ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਨਿਯਮ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਸੌਖਾ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਹੁਣ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਢਾਂਚੇ ਕਾਰਨ ਕਾਫੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਿਫਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਕ, ਦੋ ਜਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਤਿੰਨ ਸਿਫਰਾਂ ਵੀ ਵਰਤ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇਕ ਸਿਫਰ (0) ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਇਸ ਕਦਰ ਵਧ ਗਈ ਹੈ, ਕਿ ਹੁਣ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਹੀ ਨੁਕਸ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਗ ਪਏ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਸੰਮਿਲਿਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਬਾਧਣ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਊਂਦ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੁੱਝ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਦੇ ਬੰਸ-ਕ੍ਰਮ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਹੜੱਪਣ ਲਈ ਕੁੱਝ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ 344.05 - Journal of Social Law ਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ "Police Services, Public Safety, public morals and customs" ਨੂੰ ਵਿਅਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ "616.07 Study and Teaching of diseases" ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਸਗੋਂ Medical Biology ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ "535.014 Ultraviolet Light" ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਨੂੰ "Terminology of optical Physics" ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ "ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ" ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਲ-ਜਲੂਲ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾ ਉਪਵੰਡਾਂ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੀ ਯਾਦ ਸਹਾਇਕ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਢਾਅ ਲੱਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਤੇ ਵੀ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ।

Dictionary of Human Diseases

616.003

Philosophy and theory of Constitutional Law

342.001

Journal of Constitutional Law

342.005

350 ਲੋਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸਿਫਰਾਂ (000) ਜੋੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਉਪਵੰਡਾਂ ਇਕ ਸਿਫਰ (0) ਅਤੇ ਦੋ ਸਿਫਰਾਂ (00) ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

Study and Teaching of the Subject of Central Government.

351.000 7

Journal of Central Government

351.000 5

Journal of Local Government

352.000 5

Journal of US Government

353.000 5

ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਜੋੜਨ ਦੇ ਨਿਯਮ (Rules for Adding Standard Subdivisions)

ਉਪਰ ਵਰਣਿਤ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅੰਤਿਮ ਵਰਗ ਅੰਕ ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਉਪਵੰਡ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਦੋ ਜਾਂ ਇਕ ਸਿਫਰ (0) ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਿਫਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਲਗਾ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੰਨ ਪਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾਟ (.) ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਸਿਰਲੇਖ "Encyclopedia of Sciences" ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ 500 Science ਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ ਹੈ, ਅਤੇ Encyclopedia ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ 03 ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ 500 ਵਿਚ 2 ਵਾਧੂ ਸਿਫਰਾਂ (00) ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਵਿਚ ਵਰਗ ਅੰਕ $500+03=503$ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ,

Journal of Philosophy

$100 + 05 = 105$

In 510, Mathematics, we have only one redundant zero, so, it is to be removed while adding any standard subdivision :

History of Mathematics

$510 + 09 = 510.9$

Philosophy of Mathematics

$510 + 01 = 510.1$

ਇਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਿਫਰ/ਸਿਫਰਾਂ ਹਟਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ਾ ਅੰਕ ਵਿਚ ਵਰਗ ਅੰਕ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਲੱਗੀਆਂ ਵਾਧੂ ਸਿਫਰਾਂ ਜਾਂ ਸਿਫਰਾਂ ਹਨ।

ਪਰ ਇਥੇ ਵੀ ਅਪਵਾਦ ਜਨਮ ਲੈ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਤਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਫਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਵਰਜਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ :

Dictionary of Social Sciences ਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ :

303 ਨਾ ਹੋ ਕੇ 300.3 ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਥੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਸਿਫਰ ਹਟਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ 300 ਵਿਚ ਦੋ ਫਜ਼ੂਲ ਸਿਫਰਾਂ ਕਾਇਮ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ 303 ਨੂੰ ਹੁਣ "Social Processes" ਵਰਗ ਅੰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 532.005 ਹੁਣ Journal of Fluid Mechanics ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ 532.05 ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ "532.05 Dynamics" ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 532 ਵਰਗ ਅੰਕ ਹੇਠ 532.001 - 532.009 ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਬੰਮ-ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ, ਅਰਥਾਤ 532 ਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਵਰਗ ਇਕ ਸਿਫਰ ਨਾਲ ਹੀ ਲਗਣਗੇ।

ਉਦਾਹਰਣਾਂ :

Journal of Dynamics

532.0505 instead of 532.05005

Research in Statistics

532.02072 instead of 532.020072

ਇਥੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਬਿਆਨਣ ਲਈ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ :

Tools for Descriptive Cataloguing

025.32028

Library and Information Science as a profession

020.23

Acronyms in Library and Information Science

020.148

Indian History through Pictures

954.002 22

History of Mughal India through Pictures

954.025 022 2

A VCR on the DDC

025.431 020 8

A VCR on the history of the DDC

025.431 09

History of the DDC up to the end of 19th Century

025.431 090 34

Exercises in the DDC

025.431 076

ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਟੇਬਲ 2 ਤੋਂ 7 ਜਾਂ ਫੇਰ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Optical principles of coordinate and Post-coordinate indexing

025.484 + 015 (T1) + 35 (from the class number 535 optics) = 025.484 015 35

ਇਥੇ 015 Scientific Principle ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ 510-690 ਵਾਂਗ ਵੰਡ ਕੇ optics ਲਈ 535 ਅੰਕ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

Indian Library Association

$$020.622 + 54 \text{ (Table 2)} = 020.622 \ 54$$

Class Number for a National Library Organisation is 020.622 to which area notation from Table 2 is to be added as per instructions.

Universities imparting Library Science education in Maharashtra State.

$$020.711 + 54792 = 020.711 \ 547 \ 92$$

Under 07 Study & Research - 0711 is a ss standing for College and Universities which is further divisible by area.

Research in Library Classification in Canada

$$025.42 + 072 + 0 + 71 = 025.420 \ 720 \ 71$$

Life of Melvil Dewey by Wayne A Wiegand

$$020.924$$

Dictionary of Philosophy

$$100 + 03 = 103$$

Dictionary of Philosophy in French

$$103.41$$

Here 03 has been extended by Table 6 where number for French language is 41.

History of Philosophy in India

$$100 + 09 + 54 = 109.54$$

(It is not the history of Indian Philosophy). Here the ss 09 has been extended by the Area Table.

Reader Advisory Services to Doctors

$$025.54 + 088 + 61 = 025.540 \ 886 \ 1$$

ਇਥੇ ਵਿਸ਼ਾ ਡਾਕਟਰਾਂ ਲਈ ਹੈ। (non-racial, non-ethnic, regardless of national groups of people). ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ 088 ਨੂੰ ਟੇਬਲ 7 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਲਈ ਨੰਬਰ 61 ਹੈ।

Reading interests of Doctors.

$$028.9 + 088 + 61 = 028.908 \ 861$$

but

Reading Interest of Children

$$028.55$$

ਇਥੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ 088 ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਟੇਬਲ 7 ਨਾਲ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ਾ ਨੰਬਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੀ ਬੱਚੇ ਹੈ।

Reading Habits of Doctors (National Group)

$$028.9 + 088 + 61 = 028.908 \ 861$$

Reading Habits of Indians (National Group)

$$028.9 + 089 + 91411 = 028.908 \ 991 \ 411$$

089 ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਟੇਬਲ 5 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ 'Indians' ਲਈ ਨੰਬਰ 91411 ਹੈ। 088 ਅਤੇ 089 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 024 ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

Dewey Decimal Classification for Indian Practitioners

= 025.4310240391411

Science for School Children

502.405 44

Child Psychology for Parents

155.402 404 31

Mathematical Statistics for Librarians

519.502 409 2

Arithmetic for Managers

513.024 658

Political Conditions of the world in the Century

320.905

Political conditions of India in the Century

= 320.95405

ਸਵੈ-ਨਿਰੀਖਣ ਅਭਿਆਸ 2

ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰੋ :

1. Marxian economics in 1950s
2. Serial publication on Vocational Education.
3. Research on life sciences in India.
4. Theory and philosophy of statistics
5. Foreign trade between India and Australia

ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ :

1. ਸਤੀਜਾ, ਐਮ ਪੀ : ਡਿਊਵੀ ਦਸ਼ਮਲਵ ਵਰਗੀਕਰਣ : ਅਮਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਦਾਨ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 2011
2. Dewey Decimal Classification. Vol I. Table I : Standard Subdivisions Ed.19.1979.

ਪਾਠ ਨੰ. 2.5

ਲੇਖਕ : ਡਾ. ਐਮ.ਪੀ.ਸਤੀਜਾ
ਅਨੁਵਾਦਕ : ਡਾ. ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ

ਖੇਤਰ : ਟੇਬਲ 2 ਦੀ ਵਰਤੋਂ (Use of Table 2: Area)

ਜਦੋਂ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਤਿਮ ਵਰਗ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਟੇਬਲ 2 ਵਿਚੋਂ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਵਿਕੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਕਸਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਖੇਤਰ ਲਗਭਗ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਖੇਤਰ ਅੰਕ ਜੋੜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਥੇ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ 09 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਖੇਤਰ ਅੰਕ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਗਜ਼ੀਲਰੀ ਟੇਬਲਾਂ ਵਿਚ ਟੇਬਲ 2 ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ ਭਾਗ 1 ਵਿਚ 14-386 ਪੰਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਸਰੇ ਟੇਬਲ 2 ਵਿਚ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਖੇਤਰ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਨਾ 14 ਤੇ ਕੁੱਝ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ, ਕੁਦਰਤੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਵੰਡਾਂ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਨਸਾਨੀ ਵਸੋਂ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰੀ ਇਕੱਲਾਂ ਨੂੰ 1-9 ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਦ ਅੰਕ 1 ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਖਿੱਲਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਖੇਤਰ ਭੂ-ਭੌਤਿਕੀ (Geophysical) ਗੁਣ ਜਾਂ ਕੁੱਝ ਸਮਾਜਿਕ ਗੁਣਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਤਲ ਖੇਤਰ, ਜੰਗਲਾਤ, ਮਾਰੂਥਲ, ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਟੇਬਲ ਵਿਚ ਪਦ 2 ਖੇਤਰਾਂ, ਸਥਾਨਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਬਗੈਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਦ 3 ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ 4 ਤੋਂ 9 ਦੀਆਂ ਸੰਕੇਤਨਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ, ਦੇਸ਼ਾਂ, ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਯੂ.ਐਸ.ਏ. 73 ਦੀਆਂ ਭੂਗੋਲਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਪਕ ਹਨ। ਇਸਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1. ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਤਰ ਟੇਬਲ 2 ਤੋਂ ਨੰਬਰ ਜੋੜਨਾ :

ਟੇਬਲ 2 ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਵਰਗ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਗੁਣਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਖੇਤਰ ਦਾ ਨੰਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ -954 ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, 973 ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ -54 ਅਤੇ -73 ਅੰਕ ਖੇਤਰ ਟੇਬਲ 2 ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 314 ਯੂਰਪ ਦੇ ਸਟੈਟਿਸਟਿਕਸ, 315 ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਆਮ ਸਟੈਟਿਸਟਿਕਸ ਲਈ ਵਰਗ ਅੰਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 4 ਅਤੇ 5 ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਲਈ ਖੇਤਰੀ ਨੰਬਰ ਹਨ।

ਲੋੜੀਂਦੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਟੇਬਲ 2 ਵਿਚੋਂ ਨੰਬਰ ਲੱਭਣ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਰਗ ਅੰਕ ਨੂੰ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਦਿੱਕਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ “9” ਉਪਵੰਡ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕੁੱਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ :

Political Conditions

320.9

(ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਟੇਬਲ 2 ਦੇ 1-9 ਨੰਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖੇਤਰ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ)

Political Conditions of India

$$320.9 + 54 (T2) = 320.954$$

Political Conditions in Rajasthan

$$320.9 + 544 (T2) = 320.954 4$$

Political Conditions in USA

$$320.973$$

Political conditions in Christian Countries

$$320.9 + 1761 (T2) = 320.917 61$$

ਕਈ ਵਾਰ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਖੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਵੰਡਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

Constitution of Canada

$$342+71 (T2) = 342.71$$

Japanese Diet

$$328+52 (T2) = 328.52$$

Foreign Policy of Britain

$$327+41 (T2) = 327.41$$

ਉਪਰ ਵਾਲੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿਚ 342, 328 ਅਤੇ 327 ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 71, 52 ਅਤੇ 41 ਖੇਤਰ ਨੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

2. ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ 09 ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਖੇਤਰ ਸੰਕੇਤਨ ਜੋੜਨੀ

ਜੇਕਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਨੰਬਰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹਦਾਇਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਪ੍ਰਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਖੇਤਰ ਨੰਬਰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ 09 ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੇਬਲ 2 ਤੋਂ ਖੇਤਰ ਨੰਬਰ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ 09 ਪਹਿਲੂ ਸੰਕੇਤਕ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੁੱਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ :

Child labour in India - an economic study

$$331+09 (T1) + 54 (T2) = 331.310 954$$

Men Costumes in Punjab

$$391.1 + 09 (T1) + 54552 (T2) = 391.109 545 52$$

Civil Rights in Communist Countries

$$323.4+09 (T1) + 1717 (T2) = 323.409 171 7$$

Standard of Living in Rural Areas

$$339.47 + 09 (T1) + 1734 (T2) = 339.470 917 34$$

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਖੇਤਰ ਨੰਬਰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਉਪਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ ਦੋ ਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ - (ੳ) ਜੇਕਰ ਖੇਤਰ ਨੰਬਰ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇ ਨੰਬਰ ਵਿਚ ਬਲਾਕ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨੰਬਰ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (ਅ) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਦਾਇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ “09” ਲਗਾਕੇ ਖੇਤਰ ਨੰਬਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰੀ ਟੇਬਲ 2 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤਰ ਨੰਬਰ “09” ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੇਵਲ “0” ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਬੰਧਤ ਥਾਂ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:

ਉਦਾਹਰਣ :

920.03-.09 Biographies by specific geographical areas.

Biographies of persons living in India

920+0+54 (T2) = 920.054

ਇਥੇ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਤਰ ਨੰਬਰ "54 India" ਆਧਾਰ ਵਿਸ਼ੇ 920.0 ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

Biographies of persons living in Rajasthan

920+0+544 (T2) 920.054 4

General libraries in USA

027 + 0 + 73 (T2) = 027.073

General libraries in Pennsylvania

027 + 0 + 748 (T2) = 027.074 8

ਜੇਕਰ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਦੋ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੋਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਜੋੜ ਸਕਦੇ, ਦੋਹਾਂ ਚੋਂ ਇਕ ਨੂੰ ਚੁਣਨਾ ਪਵੇਗਾ।

Democracy in India and USA

321.809 54 ਜਾਂ 321.809 73

Education of Workers in UK and USA

376.973 ਜਾਂ 376.941

ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਯੂ.ਡੀ.ਸੀ. ਵਰਗ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜੋੜ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਦੋ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚਤ ਵਿਚ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੰਬੰਧਤ ਥਾਂ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਲਿਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

Foreign Relations between India and USA

327+54 [T2] +0+73 [T2] = 327.54073

ਇਥੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਗ ਅੰਕ 327 ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਵੰਡਣਾ ਹੈ, ਉਸਤੋਂ ਬਾਅਦ '0' ਲਗਾਣੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਿਫਰ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜਾ ਖੇਤਰ ਜੋੜੀਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਵੋ :

India's Foreign Policy towards Non-aligned Countries

327+54 (T2) + 0+1716 (T2) = 327.540 171 6

Trade agreements between India and USA

382.9+54 (T2)+0+73 (T2) = 382.954 073

Migration from India to USA

304.8 + 54 (T2) + 0 + 73 (T2) = 304.854 073

Migration from Asia to developed Countries of the World

304.8+5 (T2) + 0 + 172 2 [T2] = 304.850 172 2

ਕਈ ਵਾਰੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਪਹਿਲੂ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਅੰਗ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਇਹ ਵਰਗ ਅੰਕ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾ ਉਪਵੰਡ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ :

ਉਦਾਹਰਣ :

History of India

954

General Statistics of Asia

315

ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਵਰਗ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਅਧੀਨ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਲੁਪਤ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਟੇਬਲ 2 ਵਿਚੋਂ ਸੰਬੰਧਤ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਉਸੇ ਦਾ ਅਧੀਨ ਖੇਤਰ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

History of Rajasthan

954.4

General Statistics of India

315.4

General Statistics of Rajasthan

315.44

ਖੇਤਰ ਸੰਕੇਤਨ ਦੁਆਰਾ ਵਧਾਏ ਵਰਗ ਨੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਕਾਲ-ਕ੍ਰਮ ਉਪਵੰਡਾਂ ਵੀ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੂਰਤਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ '09' ਦੀ ਉਪਵੰਡਾਂ 0901-0905 ਵਿਚੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਅੰਕ ਜੋੜਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਲ-ਕ੍ਰਮ ਉਪਵੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੇਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਣ, ਨੰਬਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

History of Mughal India

954.025

History of Rajasthan under the Mughals

954.4 + 025 (As under 954) = 954.402 5

Historical and geographical treatment of Sciences

509

History of Science in India

509.54

History of Science in British India

509.540 3

ਇਥੇ ਕਾਲ-ਕ੍ਰਮ ਉਪਵੰਡ 03 ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

General Statistics of Asia in 19th Century

315.034

ਇਥੇ 034 ਨੰਬਰ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਲਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ (ਟੇਬਲ 1) ਵਿਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

Political conditions in India in 1980s

320.9+54 (T2) + 048 (from 09048 T1) = 320.954 048

Political conditions in Rajasthan in 1980s

320.9 + 544 [T2] + 048 (from 09048 [T1]) = 320.954 404 8

ਕਈ ਵਾਰੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ਾ ਉਪਵੰਡਾਂ 340 Law ਅਤੇ 350 Public Administration ਦੁਆਰਾ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Miscellaneous Public Law

343

Income Tax Law

343.052

Indian law of Income Tax

343 + 54 (T2) + 052 (from 343.052) = 343.540 52

ਇਥੇ 343 ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ "54 India" ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੰਝ ਬਣੇ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਿਸ਼ਾ ਉਪਵੰਡ 052 ਲਗਾਈ ਹੈ।

Law of Public Health

344.04

Indian Law of Public Health

$344 + 54 (T2) + 04 (\text{from } 344.04) = 344.540 \quad 4$

US Law of Public Health

$344 + 73 (T2) + 04 (\text{from } 344.04) = 344.730 \quad 4$

Prime Minister (in Cabinet form of Government)

350.003 13

Central Government of various Countries (Other than US)

354

Central Government of India

$354 + 54 (T2) = 354.54$

ਇਥੇ ਟੇਬਲ 2 ਤੋਂ 54 India ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ 354 ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਅੱਗੇ 350 ਵਾਂਗ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ :

Prime Minister of India

$354 + 54 (T2) + 0313 (\text{From } 350.00313) = 354.540 \quad 313$

Queen of Britain

$354 + 41 (T2) + 0312 (\text{From } 351.00312) = 354.410 \quad 312$

ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ 17ਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਵਿਆਪਕ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਧਰਤੀ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਝੁੰਡਾਂ, ਭੌਤਿਕ ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ੀਓ-ਇਕਨਾਮਿਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਪਦ '1' ਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

Standards of Living in Villages

$339.47 + 09 (T1) + 1734 (T2) = 339.470 \quad 917 \quad 34$

Atmospheric pressure in Forests

$551.54 + 09 (T1) + 152 (T2) = 551.540 \quad 915 \quad 2$

ਇਥੇ 152 ਜੰਗਲਾਤ ਅੰਕ ਨੂੰ ਖੇਤਰ ਟੇਬਲ 2 ਵਿਚੋਂ ਲੈ ਕੇ 09 ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਜ਼ਰੀਏ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ '1' ਖੇਤਰ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਉਪਵੰਡ 3-9 ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਟੇਬਲ 2 ਦੇ ਇਸ ਗੁਣ ਨੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਧਾਈ ਹੈ।

Standard of Living in Indian Villages

$339.47 + 09 (T1) + 1734 (T2) + 0 + 54 (T2)$
 $= 339.470 \quad 917 \quad 340 \quad 54$

Atmospheric Pressure in Indian Forests

$551.54 + 09 (T1) + 9152 (T2) + 0 + 54 (T2)$
 $= 551.540 \quad 915 \quad 205 \quad 4$

Political Conditions in Communist Countries

$$320.9 + 1717 (T2) = 320.917 \ 17$$

Political Conditions in Communist Countries in Asia

$$320.9 + 1717 (T2) + 0 + 5 + (T2) = 320.917 \ 170 \ 5$$

Political Conditions in Christian Countries of Africa

$$320.9 + 1761 (T2) + 0 + 6 (T2) = 320.917 \ 610 \ 6$$

Commercial policy in British Colonies

$$381.3 + 09 (T1) + 1712 (T2) + 0 + 41 (T2) \\ = 381.309 \ 171 \ 204 \ 1$$

ਇਥੇ 1 ਖੇਤਰ ਅੰਕ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੂੰ 3-9 ਤੋਂ ਖੇਤਰ ਅੰਕ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 0 ਨੂੰ ਪਹਿਲੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਕੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਟੇਬਲ 2 ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਦੇ ਦੂਜੇ ਟੇਬਲਾਂ ਤੋਂ ਅੰਕ ਲੈ ਕੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ - 174 ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਸਲੀ, ਜਾਤੀਗਤ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨਾਲ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਟੇਬਲ 5 ਤੋਂ ਲਏ ਜਾਣੇ ਹਨ।

Places where Punjabi people predominate

$$174 (T2) + 9142 (T5) = - 174 \ 914 \ 2$$

Library buildings in the regions where Punjabi predominates

$$022.33 + 1749142 = 022.331 \ 749 \ 142$$

Similarly, division - 175 Regions where specific languages predominate.

Book Selection in English Speaking Countries

$$025.21 + 09 + 175 (T2) + 21 (T6) \\ = 025.210 \ 917 \ 521$$

ਇਥੇ ਖੇਤਰੀ ਉਪਵੰਡ 175 (ਜਿਸਨੂੰ 09 ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਟੇਬਲ 6 ਵਿਚੋਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ '21' ਅੰਕ ਨਾਲ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

Hospitality of Punjabi People

$$395.3 + 09 (T1) + 175 (T2) + 9142 (T6) \\ = 395.309 \ 175 \ 914 \ 2$$

ਇਸ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿਚ ਖੇਤਰ ਅੰਕ 175 ਨੂੰ '09' ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਟੇਬਲ 6 ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ 9142 ਅੰਕ ਲੈ ਕੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਖੇਤਰ ਅੰਕ '176' ਨੂੰ ਟੇਬਲ 7 ਵਿਚੋਂ '29 ਧਰਮ' ਅੰਕ ਲੈ ਕੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

Book Selection in Muslim Countries

$$025.21 + 09 (T1) + 176 (T2) + 71 (From 2971 of T6) \\ -025.210917671$$

ਇਥੇ 176 ਖੇਤਰ ਅੰਕ ਨਾਲ ਟੇਬਲ 7 ਵਿਚੋਂ 2971 ਇਸਲਾਮ ਅੰਕ ਵਿਚ 29 ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਜੋੜ ਕੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਾਰਾਂਸ਼ :- ਟੇਬਲ 2 ਦੇ ਖੇਤਰ ਅੰਕ - (ੳ) ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਜਾਂ (ਅ) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਦਾਇਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਟੇਬਲ 1 ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ '09' ਲਗਾਕੇ ਜੋੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ, ਇਤਿਹਾਸ, ਸਟੈਟਿਸਟਿਕਸ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਿਫਰ (0) ਲਗਾਕੇ ਵੀ ਜੋੜਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਸਵੈ-ਨਿਰੀਖਣ ਅਭਿਆਸ-3

ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰੋ :

1. Political condition in Rajasthan in 1980's.
2. Parliaments in non-aligned nations.
3. Women workers in India.
4. Banking in Maldives.
5. Restaurants of Goa

ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ :

1. ਸਤੀਜਾ, ਐਮ ਪੀ : ਡਿਊਵੀ ਦਸ਼ਮਲਵ ਵਰਗੀਕਰਣ : ਅਮਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਦਾਨ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 2011
2. Dewey Decimal Classification. Vol I. Table -2 : Area. Ed 19.1979.
3. Sharma (CK) : Practical Handbook of Dewey Decimal Classification Allantic Pub. 2006.

ਟੇਬਲ 3 ਦੀ ਵਰਤੋਂ : ਸਾਹਿਤ ਰੂਪਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਉਪਵੰਡਾਂ (Use of Table : 3)

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਦਾ ਟੇਬਲ-3 800 ਸਾਹਿਤ ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਵਿਚ ਟੇਬਲ-3 ਨੂੰ 3 ਅਤੇ 3A ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 3A ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਵਲ 3 ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਟੇਬਲ 3 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਭਾਗ 2 ਦੀ 800 ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਟੇਬਲ 3 ਅਤੇ 3A ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਮੁੱਖ ਵਰਗ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ 808 ਅਤੇ 809 ਤੋਂ ਅੱਡ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। 808 ਅਤੇ 809 ਵਰਗ ਅੰਕਾਂ ਲਈ ਟੇਬਲ 3A ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ "Divide Like" ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਇਸਨੂੰ "add to" ਦੀ ਸਰਲ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਟੇਬਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਵਰਗ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਅੰਕ ਜੋੜਨੇ ਸੌਖੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਟੇਬਲ 3 ਵਿਚ ਟੇਬਲ 1 ਵਾਂਗ ਹੀ 01-07 ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ 08 ਡੀ ਡੀ ਸੀ 18 ਵਾਂਗ ਹੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿਤ ਪੁਸਤਕ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ 08 ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ “08” ਨੂੰ ਟੇਬਲ 3A ਤੋਂ ਅੰਕ ਜੋੜਕੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ 09 ਇਤਿਹਾਸ, ਵੇਰਵਾ, ਆਲੋਚਨਾ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗ ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। “09” ਨਾਲ ਪੀਰੀਅਡ ਟੇਬਲ ਜਾਂ 3A ਟੇਬਲ ਵਿਚੋਂ ਸਾਹਿਤਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿ 800 ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵਰਗ ਅੰਕਾਂ ਲਈ ਸਮਾਂ ਟੇਬਲ 1 ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ, ਸਗੋਂ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਕਾਲ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੰਬਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਧਾਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਟੇਬਲ 1 ਦੇ ‘08’ ਅਤੇ ‘09’ ਨੂੰ ਟੇਬਲ 3 ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 800 ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :

- 1 ਕਵਿਤਾ
- 2 ਨਾਟਕ
- 3 ਗਲਪ
- 4 ਲੇਖ
- 5 ਭਾਸ਼ਣ
- 6 ਪੱਤਰ
- 7 ਉਪਹਾਸ ਅਤੇ ਮਜ਼ਾਕ
- 8 ਫੁਟਕਲ

ਹਰ ਇਕ ਫਾਰਮ ਉਪਵੰਡ (Form Division) ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵੰਡਣ ਵੇਲੇ ਸਿਫਰ (0) ਲਗਾਕੇ ਉਪਵੰਡ ਦਾ ਅੰਕ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਾਰਮ ਵੰਡਾਂ ਅਤੇ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਸਿਫਰਾਂ (00) ਲਗਾ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ “-3 ਗਲਪ” ਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਾਂ :

- 3001 - 3009 Standard subdivisions of Fiction
- 301 - 308 Fiction of Specific Scope and Kinds

- 301 Short stories
- 306 Cartoon fiction
- 308 Specific type of fiction
- 3081 Historical and period
- 3083 Sociological, psychological, realistic
- 3084 Occupational
- 3085 Love and romance
- 3087 Adventure

ਇਸੇ ਗਲਪ ਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਗਲਪ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਭੇਦ (Variety) ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ 3081-3087 ਨੂੰ ਗਲਪ ਦੀ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

31-39 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਲਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਗਲਪ ਗਰਦਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 31 ਤੋਂ 38 ਤੱਕ ਹਰ ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਲਾਂਤਰ (Period) ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਗਲਪ ਲਈਏ :

- 31 Fiction of Early English Period
- 32 Fiction of Pre-Elizabethan Period
- 33 Fiction of Elizabethan Period
- 34 Fiction of Post-Elizabethan Period
- 35 Fiction of Queen Anne Period
- 36 Fiction of Later 18th Century
- 37 Fiction of early 19th Century
- 38 Fiction of Victorian Period
- 39 Fiction of 20th Century

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਹਿੰਦੀ ਗਲਪ ਲਈ ਕਾਲਾਂਤਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

- 31 Hindi Fiction upto 1345
- 32 Hindi Fiction from 1345-1645
- 33 Hindi Fiction from 1645-1845
- 34 Hindi Fiction from 1845-1895
- 35 Hindi Fiction from 1845-1920
- 36 Hindi Fiction from 1920-1940
- 37 Hindi Fiction after 1940

ਕਾਲਾਂਤਰ ਉਪਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਮੁੱਖ ਵਰਗ 800 ਲਈ ਟੇਬਲ 3 ਵਿਚ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁੱਖ ਵਰਗ 800 ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ, ਫਾਰਮ, ਕਾਲ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ, ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਨਜ਼ਰੀਏ ਆਦਿ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਟਿਲ ਪਹਿਲੂਆਂ ਕਰਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਔਖਿਆਈ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ, ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਕਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਪਹਿਲੂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਟਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਵਿਚਾਰਾਂਗੇ।

1. ਜਦੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੇ ਬਗੈਰ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਐਨ ਵਜੋਂ ਉਪਜੇ ਜਨਰਲ ਉਪ ਵਿਸ਼ੇ ਜਾਂ ਭਾਗ 801 ਤੋਂ 809 ਨੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਟੇ

ਬਲ 1 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਦੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਰੂਪ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਵਰਗ :

- 801 Philosophy and theory
- 802 Miscellany about literature
- 803 Dictionaries, encyclopaedias, etc.
- 805 Serial publications
- 806 Organisations
- 807 Study and teaching
- 808 Rhetoric and collection
- 809 History, description, critical appraisal of more than one literature.

801 ਅਤੇ 808 ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਕੁੱਝ ਸੰਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ 808.8 ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਕ੍ਰਮ "Collection from more than one literature" ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉੱਧਰਣ ਫਾਰਮੂਲਾ :

- ਆਧਾਰ ਅੰਕ 808.8 + ਫਾਰਮ + ਕਾਲ (ਟੇਬਲ 1 ਤੋਂ)
- 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚੋਂ ਸੰਗ੍ਰਹਿ (ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ)
- 808.8001-808.8005 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਲਾਂਤਰ ਤੋਂ ਸੰਗ੍ਰਹਿ

ਇਥੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 808.800 ਆਧਾਰ ਅੰਕ ਨਾਲ ਟੇਬਲ 1 ਦੇ 0901-0905 ਨੰਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 090 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਨੰਬਰ ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਉਥੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਲਈ ਨੰਬਰ 0904 ਹੈ। ਇਸ ਲਈ 090 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਦ "4" ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੂਰਾ ਵਰਗ ਨੰਬਰ

$$808.800+4 = 808.8004 \text{ ਬਣਿਆ।}$$

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵੇਖੋ :

Collection of 16th Century Literature

$$808.800 + 31 \text{ (from 09031 Table I)} = 808.800 \ 31$$

Selections from literature of 1990's

$$808.800 + 49 \text{ (from 09049 Table I)} = 808.800 \ 49$$

A Collection of Poetry

$$808.81$$

Collections from Poetry of 1990s

$$808.80 + 0 + 49 = 808.800 \ 49$$

808.81 ਕਵਿਤਾ ਵਿਚੋਂ ਸੰਗ੍ਰਹਿਆਂ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਤਾਰਾ "*" ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। 808.81-808.88 ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ 808.81 ਨਾਲ ਉਥੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਕਾਲਾਂਤਰ' ਸੰਕੇਤਨ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਫੇਰ ਸਮਾਂ ਜਨਰਲ ਕਾਲ ਸਾਰਣੀ (ਟੇਬਲ 1) ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ "ਕਾਲ" ਟੇਬਲ 1 ਵਿਚੋਂ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਇਹ ਨੋਟ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿ ਕਾਲਾਂਤਰ ਵੰਡ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਵੰਡਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਕੁੱਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗੁਣ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਣ।

Collection of Epic Poetry of 20th Century

$$808.81 + 3 = 808.813$$

(ਕੋਈ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ)

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ,

Collection of 20th Century Drama on Social Themes

808.829 + 355 (T3A) = 808.829 355

808.829 ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਥੇ 355 ਸੰਕੇਤਨ ਟੇਬਲ 3A ਵਿਚੋਂ ਜੋੜੀ ਗਈ ਹੈ। 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਲਾਂਤਰ ਵੰਡ ਨਹੀਂ ਜੋੜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹਦਾਇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

II ਜਦੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤ 810-890 ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਉੱਪਰਣ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲੂ ਵਜੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਲਈ ਸਹਿ-ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਦੇ ਭਾਗ 2 ਦੇ ਪੰਨੇ 1398-1400 ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਸਮਝਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਸਰਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਦਾ ਪਦ 8 ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਨੰਬਰ ਮਿਲਕੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪਹਿਲੂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਜੋੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਲਈ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਛੋਟੀ ਜਾਂ ਲੁਪਤ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਟੇਬਲ 6 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ :

891.99	Literature in other Indo-European languages
891.991	Albanian
891.892	Armenian
891.993-.998	Others

ਇਥੇ ਹਦਾਇਤ ਹੈ : 891.99 ਨਾਲ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਕੇਤਨ ਟੇਬਲ 6 ਦੀ 91993-91998 ਵਿਚੋਂ 9199 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਨੰਬਰ ਜੋੜੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ Hittite 891.998 ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ Tocharian language ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਲਈ ਵਰਗ ਅੰਕ 891.994 ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅੰਤਿਮ ਨੰਬਰ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪਹਿਲੂ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।

ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲੂ ਜੋੜਦੇ ਹਾਂ :
ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ + ਕਿਸਮ + ਕਾਲ + ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ 08 ਜਾਂ 09 (ਵਿਸ਼ਾ/ਨਜ਼ਰੀਆ ਟੇਬਲ 3A ਤੋਂ) ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਕਿਸਮ ਪਹਿਲੂ ਟੇਬਲ 3 ਤੋਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਵਰਗ 800 ਵਿਚ ਟੇਬਲ 3 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਆਮ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਟੇਬਲ ਅਕਸਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਟੇਬਲ 3 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ‘*’ ਲੱਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਹਾਨ ਸਾਹਿਤਾਂ ਲਈ ਵੀ ਬਣੇ ਬਣਾਏ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਸਮਾਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਮਿਲਦੇ ਹਨ : ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ

821	English Poetry
822	English Drama
827	English Satire and Humour
861	Spanish Poetry
862	Spanish Drama
863	Spanish Fiction
864	Spanish Essays
865	Spanish Speeches

- 866 Spanish Letters
 867 Spanish Satire and Humour
 868 Spanish miscellaneous writings

ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਦੇ ਭਾਗ 1 ਦੇ ਪੰਨੇ 387-388 ਤੇ ਟੇਬਲ 3 ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲੂ ਢਾਂਚਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਟੇਬਲ 3A ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਲੇਖਕ ਦੀ, ਜਾਂ ਲੇਖਕ ਬਾਰੇ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਨੰਬਰ ਲਗਦਾ ਹੈ।

A critical study of John Keats' Poetry

(ਉਹ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਰੰਭਕ ਕਾਲ ਦਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਕਵੀ ਸੀ)

82 (Base) + 1 (Form: Poetry) + 7 (Period from pp. 1403-4)

= 82 + 1 + 7 = 821.7

(ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਆਲੋਚਨਾ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਨਹੀਂ ਜੋੜ ਸਕਦੇ)

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ, "a study of plot construction in the novels of Thomas Hardy" ਦਾ ਵਰਗ ਅੰਕ ਇੰਝ ਬਣਦਾ ਹੈ :

82 (Base) + 3 (Form, Fiction from Table 3) + 8

= 82 + 3 + 8 = 823.8

ਇਥੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ "Plot Construction" ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਹਾਰਡੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਗਲਪ ਜਾਂ ਹਾਰਡੀ ਬਾਰੇ ਰਚੀ ਗਈ ਗਲਪ ਦੋਹਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਇਕੋ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਰਗ ਨੰਬਰ 823.8 ਲੱਗੇਗਾ, ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਕਟੋਰੀਅਨ ਨਾਵਲਕਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਰਡੀ, ਜਾਰਜ ਇਲੀਅਟ, ਠਾਕਰੇ, ਡਿਕਿੰਸ, ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਸਕੋਨ ਨੂੰ ਕੇ ਵਲ ਪੁਸਤਕ ਨੰਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਅੱਡ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਕ ਲੇਖਕ ਦੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਲੇਖਕ ਬਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਲੀਅਮ ਸੈਕਸਪੀਅਰ 822.33 ਵਾਂਗ ਅੱਗੇ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਪਾਠ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

III ਜੇਕਰ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉੱਪਰਣ ਫਾਰਮੂਲਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸ਼ਕਲ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ :

Base Number + 080 + Table 3A (No period)

Base Number + 0900 + Period for that Specific literature + Table 3A for viewpoint or theme

Collection of Hindi literature on love theme.

891.43 + 080 + 354 (T3A) = 891.430 803 54

Collection of Hindi Literature on Tragedy

891.43 + 080 + 16 (T3A) = 891.430 801 6

Critical Study of Characters in English Literature

82 + 09 + 27 (T3A) = 820.927

History of 20th Century English Literature

82+0900 + 91 = 820.900 91

ਪਹਿਲੂ ਫਾਰਮੂਲੇ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਪਹਿਲੂ 'ਕਾਲ' ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਜੀਵਨ ਜੀਵਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 'ਕਾਲ' ਟੇਬਲ 1 ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਲ ਵੰਡਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਤਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਿਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ : ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਹਿਤ 810 ਲਈ ਕਾਲ ਟੇਬਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ :

- 1 Colonial period 1607-1776
- 2 Post - Revolutionary period 1776-1830
- 3 Middle 19th century 1830-1861
- 4 Later 19th century 1861-1900
- 5 Twentieth century
- 52 Early, 1900-1945
- 54 Later, 1945-

ਕਾਲਾਂਤਰ ਟੇਬਲਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਹਰ ਇਕ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਅੱਡ 'ਕਾਲ' ਟੇਬਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਫ੍ਰੈਂਚ ਸਾਹਿਤ ਲਈ ਏਸ਼ੀਅਨ ਅਤੇ ਅਫਰੀਕਨ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਬੈਲਜੀਅਮ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਲਈ ਅੱਡ ਅੱਡ ਕਾਲਾਂਤਰ ਟੇਬਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਝ ਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਜਨਮ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ 'ਕਾਲ' ਅੰਕ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ - ਫ੍ਰੈਂਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪੀਰੀਅਡ ਟੇਬਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ :

ਏਸ਼ੀਅਨ ਅਤੇ ਅਫਰੀਕਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ

- 1 To 1960
- 2 Later 20th Century, 1960

ਬੈਲਜੀਅਮ ਲਈ

- 1 Early Period to 1830
- 2 19th Century, 1830-1900
- 3 20th Century
- 32 Early, 1900-1945
- 34 Later, 1945-

ਕੈਨੇਡਾ ਲਈ

- 3 Colonial period to 1867
- 4 Later 19th Century, 1867-1900
- 5 20th Century
- 52 Early, 1900-1945
- 54 Later, 1945

ਫਰਾਂਸ ਲਈ

- 1 Early period to 1400
- 2 15th century, 1400-1500
- 3 16th century, 1500-1600
- 4 Classical period, 1600-1715
- 5 18th century, 1715-1789
- 6 Revolution and Empire, 1789-1815
- 7 Constitutional monarchy, 1815-1848
- 8 Later 19th century, 1848-1900

- 9 1900 -
- 91 20th century
- 912 Early, 1900-1945
- 914 Later, 1945

ਕਾਲ ਵੰਡਾਂ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਇਕ ਸਿਫਰ (0) ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਦਮ ਦਰ ਕਦਮ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕਾਲਾਂਤਰ ਉਪਵੰਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ 1001 ਤੋਂ 1009 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਸਿਫਰ ਇਕ ਸਿਫਰ (0) ਨਾਲ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ 08 ਅਤੇ 09 ਨੂੰ 'ਨਜ਼ਰੀਆ' ਟੇਬਲ 3A ਨਾਲ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ :

Collection of Victorian Poetry. (It means is English Poetry of late nineteenth century).

Base (English Language Literature)	82
Poetry (Form, Table 3)	1
Victorian Period (pp. 1403-4 of Vol. 2)	8
Collection (as Instructed under 11-19 Table 3)	08

From Table 3. We have added to the period division the number following 10 in 1001 - 1009, and Collection is 1008.

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਵਰਗ ਨੰਬਰ

$$82 + 1 + 8 + 08 = 821.808 \text{ ਹੈ।}$$

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ :

Critical appraisal of Victorian fiction

$$82 + 3 + 8 + 09 = 823.809$$

Social themes in Victorian Fiction

823.809 ਵਿਕਟੋਰੀਅਨ ਗਲਪ ਲਈ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ 08 ਅਤੇ 09 ਨੂੰ ਟੇਬਲ 3A ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਟੇਬਲ 3A ਵਿਚੋਂ ਸਮਾਜਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ 355 ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਵਰਗ ਨੰਬਰ :

$$823.809 + 355 = 823.809 \quad 355$$

ਫੇਰ

Critical study of plots in Post-War American novels :

$$81 \text{ (Base)} + 3 \text{ (Form)} + 54 \text{ (Period)} + 09 \text{ (Critical appreciation, Table 3)} \\ + 24 \text{ (Plot, Table 3A)} \\ = 81 + 3 + 54 + 09 + 24 = 813.540 \quad 924$$

Some graded examples will help to clarify :

American Literature

$$810$$

Dictionary of American Literature

$$81 + 03 = 810.3$$

(Note, Base for American Literature is 81)

International Conference on American Literature

$81 + 0601 (T1) = 810.601$

History of the American Literature of the Colonial Period

$81 + 0900 + 1 = 810.900 1$

(ਇਥੇ 1401 ਅੰਕ ਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਹਿਤ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਕਾਲ ਟੇਬਲ ਵਿਚੋਂ “1” ਅੰਕ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।)

History of 20h Century American Literature

$81 + 0900 + 5 (p. 1401, vol.2) = 810.900 5$

History of American Literature for Children

$81 + 09 + \text{Notation for Children in Table 3A}$

$= 81 + 09 + 9282 = 810.992 82$

History of Realism in American Literature

$81 + 09 + 12 (T3A, Realism) = 81 + 09 + 12 = 810.912$

American Poetry

$81 + 1 = 811$

Dictionary of American Poetry

$81 + 1003 (T3) = 811.003$

All India Conference of American Poetry

$81 + 10060 (T3 \& T1) + 54 (T2) = 811.006 054$

History of American Poetry

$81 + 1009 (T3) = 811.009$

American Epic Poetry

$81 + 103 (T3) = 811.03$

Dictionary of American Epic Poetry

$81 + 103 (T3) + 03 (T1) = 811.030 3$

All India Conference on American Epic Poetry

$81 + 103 (T3) + 06054 (T1, T2) = 811.030 605 4$

History of American Epic Poetry

$81 + 103 + 09 = 811.030 9$

History of Realism in American Epic Poetry

ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਕਿਸਮ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਾਰਨ, ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜੋੜ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਮਾਂ ਛੱਡਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਅਮਰੀਕਨ ਐਪਿਕ (epic) ਕਵਿਤਾ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ = $81+103+09=811.030 9$

IV ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਕਿਸਮ ਰਹਿਤ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤਾਂ

20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਸੰਗ੍ਰਹਿ

808.8 ਇਕ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਹਿਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ

808.8001-8005 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਲਾਂਤਰ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ

ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ 808.800 ਦੇ ਨਾਲ ਟੇਬਲ 1 ਦੇ 0901-0905 ਵਿਚੋਂ 090 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਨੰਬਰ ਜੋੜਨੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਗ ਅੰਕ = 808.800 4 ਬਣਿਆ।

ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਯਾਦ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲਾਂਤਰ ਜਨਰਲ ਪੀਰੀਅਡ ਟੇਬਲ 1 “ਸਮਾਜਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਹਿਤ ਸੰਗ੍ਰਹਿ” ਵਿਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :

808.801-.803 Collections displaying specific features.

ਇਥੇ ਟੇਬਲ 3A ਦੀ ਸੰਕੇਤਨ 1-3 ਵਿਚੋਂ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ 808.80 ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਟੇਬਲ 3A ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਲਈ ਸੰਕੇਤਨ 355 ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਵਰਗ ਨੰਬਰ :

$808.80 + 355 = 808.803 \quad 55$

Collection of Epic Poetry

(No language and period)

808.81 Collection of Poetry

808.812-.818 Collection of Specific kind of Poetry.

ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਟੇਬਲ 3 ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਾਹਿਤਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ 102-108 ਵਿਚੋਂ ਨੰਬਰ 10 ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਨੰਬਰ ਆਧਾਰ ਅੰਕ 808.81 ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਐਪਿਕ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸੰਕੇਤਨ 103 ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ‘3’ ਅੰਕ ਆਧਾਰ ਅੰਕ 808.81 ਨਾਲ ਜੋੜਾਂਗੇ।

$808.81 + 3 = 808.813$

Critical Appraisal of the Romanticism in the 19th Century English Poetry.

$821 + 7 + 09 + 145 = 821.709 \quad 145$

Portrayals of Children in Victorian English Fiction (Period is later 19th Century: the Victorian Period)

$823.7 + 09 + 352 + 054 \text{ (Table 7)} = 823.709 \quad 352 \quad 054$

Account of London in English Drama of Queen Anne Period

$822 + 5 \text{ (period)} + 09 + 32 \text{ (Place) from Table 3A}$

$= 822.50932 + 421 \text{ (London)}$

Specific Place from Area Table 2 = $822.50932 + 421$

$\text{(Table 2)} = 822.509 \quad 324 \quad 21$

Depiction of India in Victorian Fiction

$82 + 3 + 8 + 09 + 32 + 54 \text{ (Table 2)} = 823.809 \quad 325 \quad 4$

Collection of English Literature written by Negroes

$82 + 08 + 0 + 8 + \text{(From Table 3A)} + 036 \text{ (Table 5)}$

$= 820.808 \quad 036$

20th century French Literature - A critical appraisal

$84 + 0900 + 91 \text{ (For 20th Century)} = 840.900 \quad 91$

Romanticism in English Poetry

$82 + 1009 \text{ (Table 3)} + 145 \text{ (Table 3A)} = 821.009 \quad 145$

Plot in 17th Century Spanish Novel

$86 + 3 + 3 \text{ (Period)} + 09 + 24 \text{ (Table 3A)} = 863.309 \quad 24$

Description of Women in 20th Century English Novel

$$82 + 3 + 91 + 09 + 352 \text{ (Table 3A)} + 042 \text{ (Table 7)}$$

$$= 823.910 \ 935 \ 204 \ 2$$

Collection of German Language Literature written by Englishmen

$$83 + 08 + 0 + 8 \text{ (Table 3A)} + 21 \text{ (Table 5)}$$

$$= 830.808 \ 21$$

Collection of German Language Literature by Jews

$$83 + 08 + 0 + 8 + 924 \text{ (Table 5)} = 830.808 \ 924$$

Collection of German Language literature by Afro-Asian writers

$$83 + 08 + 0 + 9 \text{ (Table 3A)} + 17165 \text{ (From Table 2)}$$

$$= 830.809 \ 171 \ 65$$

Depiction of Indian religions in English Literature

$$82 + 09 + 4 \text{ (Table 3A)} + 294 \text{ (From the schedules 001-999)} = 820.942 \ 94$$

A critical study of plot in Hindi Novels of Early 20th Century

$$891.433 + 09 + 24 \text{ (T3A)} = 891.433 \ 092 \ 4$$

Contributions to Hindi Literature by Bengalis - A critical study (no form, no period)

$$891.43 + 09 \text{ (ss from Table 3)}$$

$$+ 8 \text{ (Literature for and by various specific racial ethnic, national groups}$$

from table 3A)

(ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 8 ਨੂੰ ਟੇਬਲ 5 ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਬੰਗਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸੰਕੇਤਨ 9144 ਹੈ)

Hence the complete number is

$$891.43098 + 9144 \text{ (Table 5)} = 891.430 \ 989 \ 144$$

Contribution to Hindi Literature by Bengalis after 1940

$$891.430 \ 900 \ 7$$

Contribution of Bengalis to Hindi Poetry (No Period)

$$891.43 + 1009 + 8 \text{ from Table 3A} = 891.431009 + 8 + 9144$$

$$\text{(Table 5)} = 891.431 \ 009 \ 891 \ 44$$

Contribution of Bengalis to Hindi Poetry of Post 1940 era

$$1891.43 + 1 \text{ (Form)} + 7 \text{ (Period)} + 09 \text{ (ss)} + \text{Table 3A} + \text{table 5}$$

$$= 891.43 + 1 \text{ (Form)} + 7 \text{ (period)} + 09 \text{ (ss)} + 8 \text{ (by various national, ethnic groups, Table 3A)} + 9144$$

(For Bengalis from Table 5)

$$= 891.431 \ 709 \ 891 \ 44$$

Hindu Religion in British Fiction

$$823.009 + 4 \text{ (Table 3A)} + 2945 \text{ (by 001-999)}$$

$$= 823.009 \ 429 \ 45$$

Hindu Religion in 20th Century British Fiction

$$823 + 9 \text{ (Period)} + 09 + 4 + 2945 = 823.909 \ 429 \ 45$$

Collection of Hindi Literature for Children

$$891.43 + 080 \text{ (Table 3)} + 9282 \text{ (Table 3A)} \\ = 891.430 \ 809 \ 282$$

Collection of Hindi Poetry for Children

$$891.43 + 10080 \text{ (T3)} + 9282 \text{ (T3A)} = 891.431 \ 008 \ 092 \ 82$$

Collection of Modern Hindi Poetry for Children

$$891.43 + 1 + 7 \text{ (Period)} + 08 + \text{ (Table 3)} + 9282 \text{ (T3A)} \\ = 891.431 \ 708 \ 928 \ 2$$

Critical study of Women Novelists of Victorian Period

$$823 + 8 \text{ (Period)} + 09 + 9287 = 823.809 \ 928 \ 7$$

ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਯਾਦ ਕਰਾ ਦੇਈਏ ਟੇਬਲ 3 ਜਾਂ 3A ਦੇ ਤੱਤ ਕੇਵਲ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਜੋੜੇ ਜਾਣ। ਜਿਥੇ ਟੇਬਲ 3 ਤੋਂ ਨੰਬਰ ਜੋੜਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਨੰਬਰ ਤਾਰੇ “*” ਨਾਲ ਮਾਰਕ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਤਾਰਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਨੰਬਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ :

Old Low Germanic Literature

$$839.1$$

If we have old Law Germanic Poetry even then the class number is 839.1

Anthology of Pali Literature 891.3

Anthology of Pali Poetry 891.3

(Here no other facet is admissible)

ਆਓ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਲਈਏ :

Stream of consciousness in 20th Century English Novel

$$82 + 3 + 91 + 09 + 25 = 823.910 \ 925$$

Anthology of French poems composed by Indians

(Here there is no period divisions)

Base number for French Literature 84

Collection of Poetry 1008

ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨੰਬਰ ਟੇਬਲ 3A ਦੇ 93-99 ਵਿੱਚੋਂ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਇਥੇ 9 ਆਧਾਰ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅੱਗੇ ਟੇਬਲ 2 ਨਾਲ ਸੰਸਲੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਝ ਭਾਰਤੀ ਲਈ ਅੰਕ ਹੈ :

$$9 + 54 = 954$$

Making 10080 as the base, we add to it the number for Indians :

$$84 + 1008 + 0 + 954 = 841.008 \ 095 \ 4$$

Collection of Hindi Lyrical Love Poetry

$$891.43 + 103 + 08 + 354 = 891.431 \ 030 \ 835 \ 4$$

Critical appraisal of Punjabi Satirical Poetry written by the writers living in Canada

$$891.42 + 107 \text{ (T3)} + 09 \text{ (as under - 1 -8 (T3)} \\ + 9 \text{ (from 93-99 T3A)} + 71 \text{ (T2)} = 891.421 \ 070 \ 997 \ 1$$

Collection of English Literature written by Children

$$\text{Base} = 82$$

Collection = 08 (Table 3)

ਇਥੇ ਸਾਨੂੰ ਟੇਬਲ 3A ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਹੈ, ਜਿਥੇ 9282 ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਹੈ।

$$82 + 08 + 9282 = 820.892 \quad 82$$

Critical Appraisal of Hindi short stories written by Punjabis

Base number for Hindi Fiction = 891.43

Short Stories (T3) = 301

Finding instructions, we go to instructions under - 1 - 8 specific Forms page 390

(Vol.I)

Critical Appraisal 09

Literature for and by various specific racial ethnic

national groups 8

8 is further to be extended by notations 03-99 from Table 5, where number for

Punjabis is 9142

Hence the complete number is

$$891.43 + 301 + 09 + 8 + 9142 = 891.433 \quad 010 \quad 989 \quad 142$$

ਸਾਰਾਂਸ਼ : ਟੇਬਲ 3 ਕੇਵਲ ਮੁੱਖ ਵਰਗ 800 ਲਈ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਟੇਬਲ 3 ਅਤੇ ਟੇਬਲ 3A ਦੇ ਭਾਗ ਹਨ। ਅਖੀਰਲਾ ਟੇਬਲ 3 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਟੇਬਲ 3 ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ, ਨਾਟਕ, ਗਲਪ ਆਦਿ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵੰਡਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਸਵੈ-ਨਿਰੀਖਣ ਅਭਿਆਸ-4

ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰੋ :

1. International Conference on American Literature.
2. An anthology of Bengali literature.
3. Social themes in comedies.
4. Research in Hindi Poetry.
5. Tagore's Poetry : Critical appraisal

ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ :

1. ਸਤੀਜਾ, ਐਮ ਪੀ : ਡਿਊਵੀ ਦਸ਼ਮਲਵ ਵਰਗੀਕਰਣ : ਅਮਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਦਾਨ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 2011
2. Dewey Decimal Classification. Vol I. Table -3, Subdivision of Individual Literature. Ed 19.1979.

ਟੇਬਲ 4 ਅਤੇ 6 ਦੀ ਵਰਤੋਂ : 400 ਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀਆਂ ਅੱਡ ਅੱਡ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ
(Use of Table 4 & 6)

ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨ 400 ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਟੇਬਲ 4 ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਲ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਟੇਬਲ 6 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਟੇਬਲ 4 ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਰੰਗਾਨਾਥਨ ਦੀ ਕੋਲਨ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਉਰਜਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਾਂਗ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਦਾ ਪਦ 4 ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਜੋੜਕੇ ਆਧਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਲਿਸਟ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਟੇਬਲ 4 ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਟੇਬਲ 6 ਨਾਲ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਉਪਰੰਤ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਫਾਰਮੂਲਾ ਬਣਦਾ ਹੈ :

ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ + ਟੇਬਲ 4 + ਟੇਬਲ 6

ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਟੇਬਲ 4 ਜਾਂ ਟੇਬਲ 6 ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਵਰਤਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

Grammar of English Language

Base number for English = 42

Grammar (Table 4) = 5

= 425

A study of words of Sanskrit Language

Base number for Sanskrit 491.2

(Words Table 4) 81

491.281

Hindi Primer (reader) for English speaking people

491.438 642 1

ਦੋ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼

ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਵਿਚ ਦੋ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਨੰਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਾਨ ਹੈ। ਇਥੇ ਜਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਧਾਰ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਅੱਗੇ ਟੇਬਲ 4 ਵਿਚੋਂ ਅੰਕ 3 ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੰਝ ਬਣੇ ਨੰਬਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਟੇਬਲ 6 ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਨੰਬਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦਿੱਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਫਾਰਮੂਲਾ ਬਣਦਾ ਹੈ :

ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ + 3 (ਟੇਬਲ 4) + ਟੇਬਲ 6

ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ “ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ-ਜਰਮਨ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ” ਲਵੋ। ਇਥੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਬਦ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ :

491.2 + 3 + Number for German from Table 6

= 491.2 + 3 + 31 = 491.233 1

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਰਮਨ-ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ :

$$43 + 3 + 912 = 433.912$$

(ਇਥੇ 43 ਜਰਮਨ-ਭਾਸ਼ਾ ਆਧਾਰ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਅਤੇ 912 ਟੇਬਲ 6 ਵਿਚੋਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ)

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ :

Russian - Punjabi Dictionary

$$491.7 + 3 + 9142 = 491.739 142$$

English - French Dictionary

$$42 + 3 + 41 = 423.41$$

ਟੇਬਲ 4 ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਟੇਬਲ 6 ਨਾਲ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

English words in Hindi Language

ਇਹ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹਿੰਦੀ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ ਟੇਬਲ 4 ਵਿਚ -24 ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਟੇਬਲ 6 ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

$$491.43 + 24 = \text{Number for English from Table 6}$$

$$= 491.43 + 24 + 21 = 491.432 421$$

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ

French Phrases in English language

$$= 42 + 24 + 41 = 422.441$$

English primer for Hindi Speaking readers.

$$42 + 864 + 9143 = 428.649 143$$

ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਨੋਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ “400 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ” ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਗਿਆਤ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਟੇਬਲ 6 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਟੇਬਲ 6 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ : ਟੋਚਰੀਅਨ ਭਾਸ਼ਾ। ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਲਟਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 491.9 ਬਾਲਟਿਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 491.993 - .998 ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਹਨ। ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ 491.99 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੇਬਲ 6 ਵਿਚੋਂ 91993 - 91998 ਵਿਚੋਂ 9199 ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਾਲਾ ਨੰਬਰ ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਟੋਚਰੀਅਨ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਟੇਬਲ 6 ਵਿਚ 91994 ਨੰਬਰ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੋਚਰੀਅਨ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਨੰਬਰ :

$$491.99+4 = 491.994 \text{ ਬਣਦਾ ਹੈ।}$$

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਹੈਮਿਟਿਕ ਅਤੇ ਚਾਦ (Chad) ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਕੁਲ ਵਿਚੋਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ 493 ਨੰਬਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 493 ਤੋਂ ਦਿੱਤੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਨੰਬਰ :

$$491.99+4 = 491.994 \text{ ਬਣਦਾ ਹੈ।}$$

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ (ਆਲਟਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ) ਲਈ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ 494 ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਰਗ ਨੰਬਰ

$$494+2 = 494.2 \text{ ਬਣਦਾ ਹੈ।}$$

ਮੁੱਖ ਵਰਗ 400 ਦੇ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਵਰਗ ਨੰਬਰ :

English Dialects

$$427.9$$

Indian English

$$427.954$$

Pakistani English

427.954.9

(Here 427.9 has been subdivided by area table)

English Slang

427.09

ਸਵੈ-ਨਿਰੀਖਣ ਅਭਿਆਸ-5

ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰੋ :

1. Dictionary of French Homonyms.
2. Tamil speaking people in Asia.
3. Collection of essays in Hindi.
4. Greek Rates Dictionary.
5. Education of Women in Urdu speaking areas of the world.

ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ :

1. ਸਤੀਜਾ, ਐਮ ਪੀ : ਡਿਊਵੀ ਦਸ਼ਮਲਵ ਵਰਗੀਕਰਣ : ਅਮਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਦਾਨ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 2011
2. Dewey Decimal Classification. Vol I. Table -4, Subdivision of individual Language and Table-6: Language. Ed 19.1979.
3. Sharma (CK) : Practical Handbook of Dewey Decimal Classification Allantic Pub. 2006.

ਪਾਠ ਨੰ. 2.8

ਲੇਖਕ : ਡਾ. ਐਮ.ਪੀ.ਸਤੀਜਾ

ਅਨੁਵਾਦਕ : ਡਾ. ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ

ਟੇਬਲ 5 ਦੀ ਵਰਤੋਂ : ਜਾਤੀਗਤ, ਨਸਲੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਰੁੱਪ (Use of Table-5)

ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਦੇ ਟੇਬਲ 5 ਵਿਚ ਜਾਤੀ, ਨਸਲ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਦੇ 18ਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿਚ ਇਸ ਟੇਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਡੀ ਡੀ ਸੀ ਵਿਚ ਟੇਬਲ 1 ਵਿਚੋਂ -089 ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ, ਜਾਤੀਗਤ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੁਖਾਲੀ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਟੇਬਲ 5 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹੋਣ ਉਥੇ ਇਹ ਦਿੱਤੇ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ :

ਨੀਗਰੋ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਸਲੀ ਅਤੇ ਜਾਤੀਗਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵਰਗ ਨੰਬਰ : 155.84 ਹੈ।

ਇਸ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਹੇਠ ਹਦਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ 155.84 ਨਾਲ ਟੇਬਲ 5 ਵਿਚੋਂ ਨੰਬਰ ਜੋੜੋ, ਨੀਗਰੋ ਲਈ ਨੰਬਰ -036 ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੂਰਾ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਹੈ :

$$155.84 + 036 = 155.840 \quad 36$$

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ,

ਸਵੀਡਨ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਵਰਗ ਨੰਬਰ

$$155.84 + 397 = 155.843 \quad 97 \text{ ਹੈ।}$$

ਘੱਟ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਧਰਮਾਂ ਲਈ ਟੇਬਲ 5 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

299 Other Religions

299.1 - .4 of Indo-European, Semitic, North African, North and West Asians Dravidian origin.

"Add Racial, Ethnic, National Groups Notation 91-94 from Table 5 to base number 29..."

For example :

Mithraism (it is a religion of Iranians)

$$29 + 915 = 299.15$$

Druidism (It is religion of Iranians)

$$29 + 915 = 299.15$$

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ, 299.68 ਨੂੰ ਟੇਬਲ 5 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਨੰਬਰਾਂ ਲਈ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
305.8 Social Structures of Racial, Ethnic and National Groups ਹੇਠ ਟੇਬਲ 5 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :

A Social Study of Bengalis

(ਬੰਗਾਲੀ ਇਕ ਭਾਸ਼ਾਈ ਨਸਲੀ ਗਰੁੱਪ ਹੈ)

305.8 ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸੰਕੇਤਨ ਟੇਬਲ 5 ਵਿਚੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋੜਨੀ ਹੈ : 305.8
+ 9144 = 305.891 44

Jewish Society

305.8 + 924 = 305.892 4

641.592 Ethnic Cookery ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਟੇਬਲ 5 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਥੇ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ
641.592 ਨਾਲ ਟੇਬਲ 5 ਵਿਚੋਂ ਸੰਬੰਧਤ ਨਸਲੀ, ਜਾਤੀਗਤ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਬਾਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹਨ :
ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਢੰਗ

641.592+914 2 = 641.592 914 2

ਟੇਬਲ 5 ਦੀ ਵਰਤੋਂ 784.76 Songs of Ethnic and Cultural groups ਹੇਠ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ
784.4 Folk Songs ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਵਰਗ ਨੰਬਰ 784.76 ਹੇਠ ਹਦਾਇਤ : "Add Racial, Ethnic, National
Groups Notation 01-99 From Table 5 to Base Number 784.76" ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਕ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਨਸਲੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮੂਹਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ
ਹੀ 784.75 ਤੇ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਗਰੁੱਪ 784.76 ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।

Folk Songs of Punjabis

784.76 + 9142 = 784.769 142

Folk Songs of Indian gypsies

784.76 + 91497 = 784.769 149 7

Folk Songs of Duthes

784.76+3931=784.763 931

Folk Songs of North Americans

784.75

Not 784.76+1=784.761

ਟੇਬਲ 5 ਦੇ ਕੁੱਝ ਨੰਬਰ ਅੱਗੇ ਟੇਬਲ 2 ਨਾਲ ਵੰਡੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਟੇਬਲ 5 ਵਿਚ ਉਪਵੰਡ
- 68 Spanish American ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਸਪੇਨੀ ਅਮਰੀਕਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਟੇਬਲ 2 ਦੀ 7-8 ਸੰਕੇਤਨ
ਆਧਾਰ-ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਜੋੜਕੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Columbian Peoples - 68 + -861 = 68861

Belivians

-68+-84=-6884

Therefore, the class number for "Folk Songs of Bolivians" is :

784.76 + -6884=784.766 884

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਰਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਰੁੱਪ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ -927 ਨਾਲ ਟੇਬਲ 2 ਦੀਆਂ 5-6 ਸੰਕੇਤਨ
ਵਿਚੋਂ ਖੇਤਰ ਜੋੜਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Libyans

-927+-612=927612

Therefore the class number for Libyan Society is:

305.8+-927612=305.892 761 2

ਕਈ ਵਾਰ ਟੇਬਲ 2 ਵਿਚੋਂ ਖੇਤਰ ਪਹਿਲੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਿਫਰ (0) ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ
-96073 US Blacks ਅਤੇ "US Blacks in Canada" ਲਈ ਸੰਕੇਤਨ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨਕੇ ਅਤੇ ਸਿਫਰ

ਲਗਾਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਨੰਬਰ ਜੋੜਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ : ਜਿਵੇਂ ਕਿ 96073071

ਭਾਵੇਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਉਪਰਲੀ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਸਰਵ ਵਿਆਪੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ :

Indians in U.S.

-91411073

Bengalis in England

-9144+0+42=-9144042

Brazilians in U.S.A.

-698+0+73=-698073

Nepalis in India

-91495+0+54=-91495054

ਉਪਰ ਬਿਆਨੀ ਸਰਵ ਵਿਆਪੀਕਰਣ ਦੀ ਗੱਲ 305.8 ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨੋਟ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਨਸਲੀ, ਜਾਤੀਗਤ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਟੇਬਲ 5 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਫਰ (0) ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹੁੰਦੀ ਹੈ :

Social Study of Indians in the United States.

Indians here are a national group.

The basic class number is 305.8

As per instruction, to this base, number for Indians is added from Table 5.

Social Study of Indians

305.8+91411=305.891 411

For Indians in U.S.A. to the resultant class number, add 0 and then the area number for USA as taken from Table 2.

305.891411+0+73 (Table 2) = 305.891 411 073

Similarly:

Social Study of Nepalis in India

305.8+91495054=305.891 495 054

Folk Songs of Libyans

784.76+927612=784.769 276 12

ਉਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ 089 (ਟੇਬਲ 1) ਲਗਾਕੇ ਟੇਬਲ 5 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

Child Labour among Indians

331.31+089 (Table 1)+91411 (Table 5)

=331.310 899 141 1

Indian Handicraftsmen in England

745.5+089+9141+0+42=745.508 991 411 042

Reading Habits of Indians

028.9+089+91411=028.908 991 411

Reading Habits of Indian in England

$028.908991411 + 0 + 42 = 028.908 991 411 042$

World History of Jews

$909.04+924$ (From Table 5) = 909.049 24

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ :

History of Punjabis in the World

$909.04+9142=909.049 142$

ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ 909.1 -909.8 ਦੀਆਂ ਕਾਲਾਂਤਰ ਉਪਵੰਡਾਂ ਵੀ ਸਿਫਰ (0) ਲਗਾ ਕੇ ਜੋੜੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

World History of Punjabis in the 19th Century

$909.04+9142$ (Table 5) +82=909.049 142 08

World History of Celtes in 20th Century.

$909.04+916$ (Table 5)+82=909.049 168 2

Collected biographies of Jews

$920.0092+924$ (Table 5)=920.009 292 4

Collected biographies of Punjabis

$920.0092+9142$ (Table 5) = 920.009 291 42

Collected biographies of Celts

$920.0092+916$ (Table 5) = 920.009 291 6

Education of Punjabis in Canada

$371.97+9142$ (Table 5)+0+71 (Table 2)

=371.979 142 071

Education of Eskimos in U.S.A.

$371.97+97$ (Table 5)+073 = 371.979 707 3

Sinhalese migrant labour in New York States

$331.63+9148$ (Table 5) +0+747 (Table 2)

=331.639 148 074 7

Migrant Labour of South Asian Origin in Canada

$331.63+914$ (Table 5) +0+71 (Table 2)

=331.639 140 71

Jew Migrant Labour in U.S.A.

$331.63+924$ (Table 5) +0+73=331.639 240 73

Migrant Labour of Tanzanian Origin in North America

$331.63+96$ (Table 5) + 78 following 6 in Table 2, where Tanzania is $678+0+7$ (Table 2)

=331.639 678 07

Similarly : Migrant Labour of Nigerian Origin in Mexico

$331.63 + 96 + 69 + 0 + 72 = 336.639 669 072$

ਸਵੈ-ਨਿਰੀਖਣ ਅਭਿਆਸ-6

ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰੋ :

1. Collections of literature by Indians.
2. Social study of Indians
3. Panjabi folk songs
4. Psychology of Bengalis
5. Critical appraisal of Jewish literature

ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ :

1. ਸਤੀਜਾ, ਐਮ ਪੀ : ਡਿਊਵੀ ਦਸ਼ਮਲਵ ਵਰਗੀਕਰਣ : ਅਮਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਦਾਨ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 2011
2. Dewey Decimal Classification. Vol I. Table -5 : Racial, Ethnic, National group Ed 19.1979.
3. Sharma (CK) : Practical Handbook of Dewey Decimal Classification Allantic Pub. 2006.

ਟੇਬਲ 6 ਦੀ ਵਰਤੋਂ : ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ (Use of Table-6)

ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਾ ਭਾਸ਼ਾ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ, ਅੱਗੇ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਸੰਕੇਤਨ ਟੇਬਲ 6 ਵਿਚੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੰਬੰਧਤ ਆਧਾਰ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕੰਮ “420-490 ਵਾਂਗ ਵੰਡੇ ਜੁਗਤ” ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਾਧੇ ਲਈ ਟੇਬਲ 6 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਵਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਮਹਾਨਕੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵੱਡੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਕਿ ਅੱਗੇ ਅੱਡ ਅੱਡ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਲਈ ਟੇਬਲ 6 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ :

036 ਸਪੈਨਿਸ਼ ਅਤੇ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਮਹਾਨਕੋਸ਼

ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਭਾਸ਼ਾ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਲਈ ਟੇਬਲ 6 ਦੇ 61-69 ਵਿਚੋਂ ਸੰਬੰਧਤ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਟੇਬਲ 1 ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ 03 ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Spanish Encyclopedia

03+61=036.1

Papiamento Language Encyclopedia

03+61=036.8

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ, 039 ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਜਿਹੜੇ 031-038 ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਨੰਬਰ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ 039 ਨਾਲ ਟੇਬਲ 6 ਵਿਚੋਂ 2-9 ਵਿਚੋਂ ਸੰਬੰਧਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਨੰਬਰ ਜੋੜ ਕੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

Vishv Kosh (Encyclopedia in Hindi Language)

039+914 3 = 039.914 3

General Encyclopedia in Japanese

039+956=039.956

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਾਈਬਲ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵੀ ਟੇਬਲ 6 ਦੀ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

220.5 Modern versions and translations of the Bible.

220.53-59 Bible in other languages. For different languages, we are asked to add the number for the corresponding language from Table 6 to the specified base 220.5

Bible in Hindi

220.5+9143=220.591 43

Bible in German

220.5+31=220.531

ਭਾਵੇਂ ਟੇਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਵਰਗ 400 ਅਤੇ 800 ਵਿਚ ਇਸਦੀ ਸਰਵ ਵਿਆਪੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਟੇਬਲ 3 ਅਤੇ ਟੇਬਲ 4 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਟੇਬਲ 6 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਵਰਗ 400 ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਘੱਟ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਟੇਬਲ 6 ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਦਿਤ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੁੱਖ ਵਰਗ 400 ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਟੇਬਲ 6 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ :

470 ਇਟਾਲਿਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ

479 ਦੂਜੀਆਂ ਇਟਾਲਿਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ

ਇਹ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਟੇਬਲ 6 ਵਿਚੋਂ 794-799 ਨੰਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 79 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤੇ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ 479 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫਾਲਿਸਕਨ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਧਿਐਨ :

ਫਾਲਿਸਕਨ ਭਾਸ਼ਾ ਇਟਾਲਿਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ 470-478 ਤੱਕ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ 479 ਵਿਚ ਜਾਵੇਗਾ -79 ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਉਪਵੰਡਾਂ ਲਈ ਟੇਬਲ 6 ਵਿਚੋਂ ਫਾਲਿਸਕਨ (Faliscan) ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ 794 ਅੰਕ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਫਾਲਿਸਕਨ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਰਗ ਨੰਬਰ : $479+4 = 479.4$ ਬਣਦਾ ਹੈ।

(ਅਸੀਂ 479 ਨਾਲ 79 ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਪਦ '4' ਜੋੜਿਆ ਹੈ)

ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 491.993-.998, 493, 494, 495.92-.95, 496, 497 ਅਤੇ 498 ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੋ-ਭਾਸ਼ੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਟੇਬਲ 4 ਨਾਲ ਟੇਬਲ 6 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 800 ਸਾਹਿਤ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੇਬਲ 6 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ 400 ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ : 893 Hamitic and Chad Literature

(ਇਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ 893 ਨਾਲ ਟੇਬਲ 6 ਦੇ 931-937 ਵਿਚ 93 ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਨੰਬਰ ਜੋੜ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)

Egyptian Literature

$893+1=893.1$

(ਕਿਉਂਕਿ ਟੇਬਲ 6 ਵਿਚ 931 ਮਿਸਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ "93" ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਪਦ "1" ਹੈ।)

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ :

Somali Literature

$893+5=893.5$

(Since notation for Somali language is 935 in Table 6)

Another inevitable use of the Table 6 is at 372.65

Foreign Language skill in Elementary Schools.

ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਆਧਾਰ ਵਿਸ਼ੇ 372.65 ਨਾਲ ਟੇਬਲ 6 ਵਿਚੋਂ ਢੁਕਵੀਂ ਸੰਕੇਤਨ ਜੋੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

Hindi as a second language in elementary schools

$372.65+9143=372.659143$

German as a foreign language in Elementary Schools

$372.65+31=372.6531$

Class numbers derived from 372.65 can further be synthesised by adding facets enumerated under 372.3-372.8

Curriculum in German as second language in elementary schools

$372.6531+043=372.653 104 3$

Teaching of German as second language in Elementary Schools

$372.6531+044=372.653 104 4$

ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ :

A General Periodical in Hindi

$059+9143=059.914 3$

A General Periodical in Romanian Language

$05+591=055.91$

A General Periodical in Spanish

$05+61=056.1$

A French Language Encyclopedia

$03+41=034.1$

English Proverbs

$389.9+21=398.921$

Spanish Proverbs

$398.9+61=398.961$

Hindi Proverbs

$398.9+9143=398.991 43$

Sanskrit Calligraphy

$745.6199+912=745.619 991 2$

Calligraphy in Artificial Language

$745.6199+9999=745.619 999 99$

ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ :

1. ਸਤੀਜਾ, ਐਮ ਪੀ : ਡਿਊਵੀ ਦਸ਼ਮਲਵ ਵਰਗੀਕਰਣ : ਅਮਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਦਾਨ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 2011
2. Dewey Decimal Classification. Vol I. Table -6 : Language. Ed 19.1979.

ਟੇਬਲ 7 ਦੀ ਵਰਤੋਂ : ਵਿਅਕਤੀ (Use of Table - 7)

ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਦੇ ਟੇਬਲ 7 ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਕ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਂ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਨਿੱਜੀ ਗੁਣਾਂ ਜਿਵੇਂ ਉਮਰ, ਵਿਵਾਹਕ ਰੁਤਬਾ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਪੱਖੋਂ ਸੂਚੀ-ਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟੇਬਲ 7 ਦੀਆਂ 01-07 ਦੀਆਂ ਸੰਕੇਤਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਸਹਾਇਕ ਜੁਗਤ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਟੇਬਲ ਦੇ 1-9 ਸੰਕੇਤਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ :

1. ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਆਦਿ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਅਕਤੀ
2. ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਅਕਤੀ
-
5. ਸ਼ੁੱਧ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਅਕਤੀ
- ਅਤੇ ਹੋਰ ਅੱਗੇ।

ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦੇ 432-452 ਪੰਨਿਆਂ ਵਾਲੇ ਟੇਬਲ 7 ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਟੇਬਲ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਬਾਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਸਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਟੇਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੁੱਖ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਟੇਬਲਾਂ ਵਿਚ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ -088 ਲਗਾਕੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਟੇਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ, ਅਭਿਆਸ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡੀ ਡੀ ਸੀ 17 ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਕੁੱਝ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ 001-999 ਵਿਚੋਂ "Divide like -" ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵੱਖਰੇ ਟੇਬਲ ਨੇ ਕੰਮ ਸੁਖਾਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ : "Social Stratification of Baptists" ਲਵੋ

ਇਹ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ 300 ਦੀ ਉਪਵੰਡ ਹੈ ਜਿਥੇ Social Stratification ਨੂੰ 305 ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ Social Stratification of various religious groups 305.6 ਨੰਬਰ ਤੇ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ 305.6 ਅੱਗੇ ਟੇਬਲ 7 ਦੇ 21-29 ਨੰਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ '2' ਅੰਕ ਜੋੜਨਾ ਹੈ। Baptists ਲਈ ਟੇਬਲ 7 ਵਿਚ 261 ਸੰਕੇਤਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਦਿੱਤੇ ਆਧਾਰ ਵਰਗ ਅੱਗੇ 61 ਨੰਬਰ ਲਗਾਵਾਂਗੇ :

$$305.6+61 = 305.661 \text{ ਸਹੀ ਵਰਗ ਅੰਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।}$$

ਇਸ ਵਰਗ ਅੰਕ ਨੂੰ ਖੇਤਰ ਟੇਬਲ 2 ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਰ (0) ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪਹਿਲੂ ਲਗਾਕੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

Social stratification of Baptists in India

$$305.661+0+54=305.661 \text{ 054}$$

Social stratification of Baptists in Europe

$$305.661+0+4=305.661 \text{ 04}$$

390.4 ਤੇ ਵੀ ਟੇਬਲ 7 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਲਈ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਟੇਬਲ 7 ਦੇ 09-99 ਨੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਉਪਵੰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ :

Customs of Librarians

390.4+092=390.409 2

Customs of Historians

390.4+97=390.497

ਜਿਥੇ 092 ਅਤੇ 97 ਨੰਬਰ ਟੇਬਲ 7 ਵਿਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਲਈ ਹਨ।

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ 704 special topics of general applicability in Fine and decorative arts ਨੂੰ ਟੇਬਲ 7 ਦੇ 04-87 ਨੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Buddhists as Artists

704+2447=704.224 7

ਜਿਥੇ ਟੇਬਲ 7 ਵਿਚ 2447 ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦੀ ਸੰਕੇਤਨ ਹੈ

Art works by Scientists

704+5=704.5

174 is Economic, Professional, Occupational Ethics.

Ethics of some of professions have been enumerated, e.g.

174.2 Ethics of Medical Profession

174.3 Ethics of Lawyers etc.

ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕਿੱਤਿਆਂ ਦੇ ਨੀਤੀ-ਸ਼ਾਸਤਰ 174.9 ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕਿੱਤਿਆਂ ਦੇ ਨੀਤੀ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਟੇਬਲ 7 ਵਿਚੋਂ ਸੰਕੇਤਨ 09-99 ਜੋੜਕੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

Ethics of Librarianship

174.9+092=174.909 2

ਇਥੇ 092 ਟੇਬਲ 7 ਵਿਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਸਤੋਂ ਭਾਵ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ।

ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਟੇਬਲ 7 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੂਜੇ ਟੇਬਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਟੇਬਲ 7 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡਾਂ ਵਾਲੇ ਟੇਬਲ 1 ਵਿਚ "024 Works for Specific type of users" ਨੂੰ ਟੇਬਲ 7 ਵਿਚੋਂ “ਵਰਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ” ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ :

“ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਲਈ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਰਗੀਕਰਣ” ਵਿਸ਼ਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਵਿਚ 025.42 ਵਰਗੀਕਰਣ ਲਈ ਵਰਗ ਅੰਕ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਵੰਡ 024 (ਟੇਬਲ 1) ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ “024” ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਟੇਬਲ 7 ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਵੰਡੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਲਈ ਟੇਬਲ 7 ਵਿਚ ‘11’ ਨੰਬਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਵਰਗ ਅੰਕ : 025.42+024+11=025.420 241 1 ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ "Mathematics For Engineers" ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ Mathematics ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਾ ਨੰਬਰ 510+24+62=510.246 2 ਬਣਿਆ। (ਇਥੇ 62 ਟੇਬਲ 7 ਵਿਚ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਲਈ ਹੈ)

ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਰੁੱਪ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਲਈ ਵਿਸ਼ਾ, ਦੋ ਸੰਕਲਪਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਟੇਬਲ 2 ਵਿਚ -176 ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਣ। ਇਥੇ -176 ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕੁੱਝ ਲਿਸਟ ਕੀਤੇ ਧਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਲਿਸਟ ਕੀਤੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ 1762-1769 ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ -176 ਨੂੰ ਟੇਬਲ 7 ਵਿਚ 292-299 ਨੰਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 29 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਨੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਵੰਡਣ ਲਈ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਖੇਤਰ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉੱਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਅਸੀਂ ਟੇਬਲ 7 ਵਿਚ 292-299 ਵਿਚੋਂ 29 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਨੰਬਰ ਆਧਾਰ ਖੇਤਰ ਨੰਬਰ -176 ਨਾਲ ਜੋੜਾਂਗੇ। ਟੇਬਲ 7 ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਨੰਬਰ 2971 ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਪਰਲੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੰਕੇਤਨ = $176+71=176.71$ ਬਣ ਗਈ।

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਾ “ਇਸਲਾਮਿਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ” ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ :

ਜਨਰਲ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ = 027

ਭੂਗੋਲਿਕ ਜੁਗਤ ਲਈ ਸਾਨੂੰ 027.0 ਆਧਾਰ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸਤੋਂ ਅੱਗੇ ਖੇਤਰ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ। ਟੇਬਲ 2 ਵਿਚ ਇਸਲਾਮਿਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਨੰਬਰ 17671 ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੂਰਾ ਵਰਗ ਨੰਬਰ

$027.0+17671=027.176\ 71$ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ :

Wages in Islamic Countries

$331.29+17671=331.291\ 767\ 1$

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ Buddhist Countries of Asia ਦਾ ਨੰਬਰ

$5+009+7643=500.976\ 43$

ਇਸ ਲਈ :

Libraries in Islamic Countries of Europe is :

$027.0+40097671=027.040\ 097\ 671$

Political Conditions in Buddhist Countries of Asia

$320.9+50097643=320.950\ 097\ 643$

ਟੇਬਲ 7 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਟੇਬਲ 3A ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਆਪ ਹੀ ਟੇਬਲ 3 ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਟੇਬਲ 3A ਵਿਚ 352 ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਟੇਬਲ 3A ਵਿਚ 352 ਹੇਠ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ ਟੇਬਲ 7 ਦੀ ਹਦਾਇਤਾਂ 03-99 ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ :

Treatment of lawyers in literature

$352+344=-352344$

(Here 344 is lawyers in Table 7)

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ :

Treatment of Police officials in literature

$352+3632=-3523632$

Portrayals of Grandparents in literature

$352+0432=-352.0432$

To transform the above numbers in complete examples:

Collection of English Poetry about Lawyers.

82+10080+Notation from table 3A

=82+10080+352344=821.008 035 234 4

Treatment of Police Officials in English Drama

82+200+80+352 363 2

=822.008 035 236 32

Portrayal of Grandparents in English literature

82+08+0+352 043 2

= 820.803 520 432

ਸਵੈ-ਨਿਰੀਖਣ ਅਭਿਆਸ-7

ਡੀ ਡੀ ਸੀ 19 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰੋ :

1. Cooking by school children.
2. Paintings of flowers by Poets.
3. Treatment of lawyers in English drama
4. Books on gardening for women.
5. Art work by Buddhists.

ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ :

1. ਸਤੀਜਾ, ਐਮ ਪੀ : ਡਿਊਵੀ ਦਸ਼ਮਲਵ ਵਰਗੀਕਰਣ : ਅਮਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਦਾਨ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 2011
2. Dewey Decimal Classification. Vol I.Table -7, Persons. Ed 19.1979.

ਸਵੈ-ਨਿਰੀਖਣ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ

ਅਭਿਆਸ-1

1. 025.467 928 2
2. 338.137 3
3. 020.5
4. 025.463
5. 633.56

ਅਭਿਆਸ-2

1. 335.409 045
2. 370.113 05
3. 570.720 54
4. 310.1
5. 382.095 409 4

ਅਭਿਆਸ-3

1. 320.954 404 8
2. 328.091 716
3. 331.409 54
4. 332.1095 495
5. 647.955 479 9

ਅਭਿਆਸ-5

1. 443.1
2. 305.794 811 05
3. 089.914 31
4. 483.71
5. 376.917 591 439

ਅਭਿਆਸ-6

1. 808.898 914 11
2. 305.891 411
3. 784.769 142
4. 155.849 144
5. 809.889 24

ਅਭਿਆਸ-7

1. 641.508 805 44
2. 758.420 888 1
3. 822.008 035 234 4
4. 635.024 042
5. 704.244 7

ਅਭਿਆਸ-4

1. 810.601
2. 891.440 8
3. 792.230 909 355
4. 891.431 007 2
5. 891.441 5

PRACTICE EXERCISES

Classify with the help of DDC (19)

1. College Library Building
2. French Language Encyclopaedia
3. Library Cooperation in India
4. Job opportunities in Agriculture
5. Ethics of Librarians
6. Attitude of Buddhism towards crime
7. Jain Religions Calendar
8. Teaching through Audio-visual in secondary schools.
9. Research on Criminal law in India
10. Economic condition of India.
11. Treatise between India and UK.
12. Comprehensive English-Hindi Dictionary.
13. Botanical Gardens in India.
14. Satellites of Planet Saturn
15. Radioactive Isotopes of Radium
16. Plastic surgery of face.
17. Cotton weaving
18. Intensive care for heart surgery.
19. Glucose in the Biochemistry of Insects.
20. Diagnosis of lung disease.
21. Nutritional diseases in children.
22. Folk dances in 17th century.
23. Drawings of Penguin Birds.
24. Collections of Punjabi Drama.
25. Biography of Sanskrit Poets.

26. Civilization of Arabs.
27. Travels in China is early period.
28. English Proverbs.
29. General Periodical in Hindi.
30. Social Status of German speaking people in USA.

ਉਤਰ

1. 022.317	7. 294.436	14. 523.986	21. 618.9239	28. 398.961
2. 034.1	8. 373.1335	15. 546.396588	22. 793.319032	29. 059.9143
3. 021.640954	9. 345.072054	16. 617.520592	23. 743.68441	30. 305.731063
4. 331.1243	10. 324.25407	17. 677.21242	24. 891.422008	
5. 174.9092	11. 341.02665404	18. 617.412028	25. 891.21009	
6. 294.337833	12. 423.91431	19. 595.701924813	26. 910.03927	
	13. 580.74454	20. 616.24075	27. 915.1041	

Type Setting:

Department of Distance Education, Punjabi University, Patiala.
